

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	2
1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	5
1.1 Преглед садржаја и циљева плана и односа са другим плановима и програмима	5
1.2 Претходне консултације са заинтересованим органима и организацијама	13
2. ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕСРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА	14
2.1 Стање квалитета животне средине	14
2.2 Проблеми заштите животне средине који су разматрани у Плану	19
3. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	19
3.1 Општи и посебни циљеви стратешке процене	20
3.2 Избор индикатора	21
4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	22
4.1 Процена утицаја варијантних решења	24
4.2 Разлози за избор најповољнијег варијантног решења	25
4.3 Евалуација карактеристика и значаја утицаја планских решења	26
4.4 Кумулативни и синергијски ефекти	32
5. ОПИС МЕРА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	33
6. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА	43
7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	44
7.1 Опис циљева плана	44
7.2 Индикатори за праћење стања животне средине	46
7.3 Права и обавезе надлежних органа	48
8. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	49
9. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	50

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о стратешкој процени утицаја Плана детаљне регулације дела за изградњу примопредајне станице за гас „Лозница“ у Лозници ради се на основу Одлуке о приступању изради стратешке процене утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за изградњу примопредајне станице за гас „Лозница“ у Лозници која је донело Одељење за планирање и изградњу града Лознице, која је саставни део Одлуке о изради Плана детаљне регулације за изградњу примопредајне станице за гас „Лозница“ у Лозници (бр. 06-40/17-15-4 од 26.12.2017.).

Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације дела за изградњу примопредајне станице за гас „Лозница“ у Лозници (у даљем тексту: Стратешка процена утицаја или СПУ) у складу је са одредбама чл. 34 – 35 Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04 и 36/09), и одредбама чл. 5,7 – 10 и 12. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04 и 88/10).

Стратешка процена утицаја планова на животну средину ради се у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планова и програма.

Правни основ за обављање стратешке процене и израду Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину предметног Плана детаљне регулације (даље: Извештај о стратешкој процени) налази се у:

- одредбама члана 5. став 1., Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којима је прописан предмет стратешке процене и утврђена обавеза вршења стратешке процене за урбанистичке планове;
- одредбама члана 9. ст. 1. и 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, којима је утврђено да Одлуку о изради стратешке процене утицаја доноси орган надлежан за припрему плана и програма по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за послове заштите животне средине и других заинтересованих органа и организација, као и да Одлука чини саставни део Одлуке о припреми Плана и објављује се у Службеном гласнику јединице локалне самоуправе.

Одредбама члана 35. Закона о заштити животне средине одређено је да се "Стратешка процена утицаја на животну средину ради запланове, програме и основе у области просторног и урбанистичког планирања или коришћења земљишта, енергетике, индустрије, саобраћаја, управљања отпадом, управљања водама и других области и саставни је део плана, односно програма или основе". Стратешка процена утицаја на животну средину мора бити усклађена са другим проценама утицаја на животну

средину, као и саплановима и програмима заштите животне средине и врши се у складу са поступком прописаним посебним законом, односно, Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

На основу члана 4. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, утврђују се основна начела стратешке процене, и то:

1. Начело одрживог развоја – одрживи развој јесте усклађен систем техничкотехнолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у коме се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вредности са циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације. Разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих и биљних животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса доприноси се циљевима одрживог развоја.

2. Начело интегралности – политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске планове и програме.

3. Начело предострожности – свака активност мора бити спроведена на начин да се спрече или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.

4. Начело хијерархије и координације – процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима на којима се доносе планови и програми. У поступку стратешке процене планова и програма повећани степен транспарентности у одлучивању обезбеђују се узајамном координацијом надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену, кроз консултације, односно обавештавања и давања мишљења на план и програм.

5. Начело јавности – у циљу информисања јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка припреме и доношења или усвајања планова и програма, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања плана и програма, имати приступ информацијама које се односе на те планове и програме или њихове измене.

Извештај о стратешкој процени је документ којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана и програма и којим се одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину. Према члану 12. Закона о стратешкој процени утицаја, Извештај садржи нарочито:

1. Полазне основе стратешке процене;
2. Преглед карактеристика и оцена стања животне средине у подручју плана;
3. Опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора;
4. Процену могућих значајних утицаја на животну средину;
5. Опис мера предвиђених за смањење негативних утицаја;
6. Смернице за израду процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима;
7. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана;
8. Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
9. Приказ начина одлучивања;
10. Закључке стратешке процене утицаја и друге податке од значаја за стратешку процену.

Стратешка процена утицаја животну средину је процес који треба да интегрише циљеве и принципе одрживог развоја у просторним и урбанистичким плановима уважавајући при томе потребу да се избегну или ограничи негативни утицаји на животну средину и на здравље и добробит становништва. Значај стратешке процене утицаја на животну средину огледа се у томе што:

- обрађује питања и утицаје ширег значаја, који се не могу поделити на пројекте, на пример - кумулативни и социјални ефекти;
- помаже да се провери повољност различитих варијанти развојних концепата;
- избегава ограничења која се појављују када се врши процена утицаја на животну средину већ дефинисаног пројекта; и
- утврђује одговарајући контекст за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују детаљније истраживање, итд.

Стратешка процена утицаја планских докумената представља значајан инструмент заштите животне средине, тако што се у почетним фазама доношења одлука о будућем развоју простора укључују питања заштите животне средине. Наведени процес резултира претходним усаглашавањем развојних интереса и интереса заштите простора.

Стратешком проценом обезбеђује се виши ниво заштите животне средине и интеграције захтева заштите и развојних потреба и интереса, уграђивањем начела и циљева заштите у планске документе у циљу достизања одрживог развоја. Стратешком проценом се омогућава интеграција еколошких захтева, мишљења и начела у планове и програме у циљу подстицања и унапређења одрживог развоја.

Основни методолошки приступ примењен у изради овог Извештаја, одређен је Законом о стратешкој процени утицаја и већ развијеним и прихваћеним методама у досадашњој пракси планирања просторног развоја, а прилагођен је хијерархијском нивоу и специфичним захтевима планског документа. Поступак стратешке процене састоји се од: припремне фазе, фазе израде Извештаја и на крају, поступка одлучивања. Поступак израде Извештаја одвијао се сукцесивно. У изради полазних основа сагледавана су концептуална решења, дефинисани циљеви и методологија израде, извршена је анализа стања и оцена квалитета појединих сегмената животне средине; вреднована алтернативна решења, процењени су могући утицаји и хазарди; дефинисане мере

заштите и унапређења животне средине и програм праћења стања (мониторинг).

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

На основу одредаба члана 13. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину полазне основе стратешке процене обухватају:

1. кратак преглед садржаја и циљева плана и програма и односа са другим плановима и програмима;
2. преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју на које се извештај односи;
3. карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;
4. разматрана питања и проблеме заштите животне средине у плану или програму и приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;
5. приказ припремљених варијантних решења која се односе на заштиту животне средине у плану и програму, укључујући варијантно решење нереализовања плана и програма и најповољније варијантно решење са становишта заштите животне средине;
6. резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене.

1.1. ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ОДНОСА СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

Плана детаљне регулације дела за изградњу примопредајне станице за гас „Лозница“ у Лозници је рађен у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13, 50/13, 98/13, 132/14 и 145/14) и Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Службени гласник РС", број 64/15). Полазећи од начела планирања утврђених законом и праксом планирања (економска оправданост, социјална прихватљивост и еколошка одрживост), као и правног оквира којим су утврђени нормативи и правила у управљању природним и створеним ресурсима, дефинисани су циљеви, концепција, стратешка опредељења, планска решења, приоритети и мере заштите животне средине. Поред интерпретације плана у овом делу се даје и однос са другим плановима, програмима и стратешким документима који могу имати утицај на животну средину на планском подручју.

Обухват и границе Плана детаљне регулације

Све катастарске парцеле у обухвату границе Плана налазе се на КО Лозница.

Површина обухвата Плана износи 4,93 ха.

Граница Плана почиње у тачки Т-1, која се наставља на тачку Т-2 идући ка западу преко к.п.бр.960 и 961 преко Т-3, Т-4 до Т-5, где даље граница скреће ка северу пратићи постојеће границе парцела до тачке Т-6.Одавде граница прати постојећу границу к.п.бр.962 до тремеђе к.п.бр.962, 949 и 968/4 одакле скреће ка западу пратећи постојећу међу к.п.бр.963 до тремеђе к.п.бр.967, 968/4 и 963.Граница даље скреће ка југу пратећи границу к.п.бр.963 све до тремеђе к.п.бр.946, 963 и 967.Даље граница благо скреће ка југозападу пратећи границу к.п.бр.964 до тремеђе к.п.бр.964, 965 и 962.Одавде граница скреће ка западу пратећи границе к.п.бр.965, 966 и 967 до тачке Т-6 одакле граница прелази преко к.п.бр.962 и прати границу к.п.бр.1045/1 у правцу југозапада све до тачке Т-7.Од тачке Т-7, граница скреће ка југу до тачке Т-8 одакле прати постојећу границу к.п.бр.1045/1 преко к.п.бр.1329 до тачке Т-9 одакле скреће ка северу преко тачака Т-10, Т-11 до Т-12.Одавде граница скреће ка истоку преко к.п.бр.1132 и 1134, преко Т-19 до тачке Т-13 одакле наставља ка истоку преко к.п.бр.1134 до тачака Т-14 и Т-15, преко к.п.бр.962 и 1140 до тачке Т-16 где се наставља ка истоку пратећи границу к.п.бр.962 и 1141 до тачке Т-17 која се у луку наставља на Т-18.Граница даље скреће ка северу, пратећи постојеће границе к.п.бр.1141 и 962 до почетне тачке Т-1.

У обухват Плана детаљне регулације улазе целе катастарске парцеле број: 963, 964, 1133, 1043, 1141 и 1044 КО Лозница као и делови к.п.бр. 960, 961, 962, 967, 1045/1, 1132, 1134 и 1140.

Табела бр. 1 Координате тачака обухвата Плана детаљне регулације

ознака тачке	Y (m)	X(m)	ознака тачке	Y (m)	X(m)
Т-1	6 595 729.61	4 934 289.92	Т-11	6 595 310.42	4 934 173.13
Т-2	6 595 726.51	4 934 286.02	Т-12	6 595 313.71	4 934 185.03
Т-3	6 595 648.96	4 934 250.60	Т-13	6 595 372.40	4 934 214.04
Т-4	6 595 583.34	4 934 228.26	Т-14	6 595 398.29	4 934 210.86
Т-5	6 595 577.96	4 934 231.55	Т-15	6 595 506.64	4 934 211.33
Т-6	6 595 308.86	4 934 271.15	Т-16	6 595 652.28	4 934 243.32
Т-7	6 595 197.24	4 934 180.72	Т-17	6 595 730.30	4 934 278.70
Т-8	6 595 176.88	4 934 153.32	Т-18	6 595 733.63	4 934 277.31
Т-9	6 595 301.53	4 934 108.33	Т-19	6 595 313.36	4 934 182.57
Т-10	6 595 307.00	4 934 155.59	/	/	/

Циљеви уређења и изградње на предметном подручју

Основни циљ израде Плана је стварање планског основа као предуслова за издавање потребних дозвола за изградњу објеката, пре свега, примопредајне станице за гас (ППС) “Лозница”, као и прописивање мера и услова за безбедну експлоатацију објекта са становишта заштите животне средине и заштите живота и здравља људи од акцидентних ситуација.

Циљеви уређења и изградње и основни програмски елементи су:

- детаљно дефинисање намене грађевинског земљишта, типа и намене објеката чија се изградња планира и урбанистичких параметра за изградњу;
- дефинисање нових саобраћајних површина и саобраћајних прикључака;
- стварање просторних услова за планско уређење датог простора и реализацију планираних садржаја уздефинисање потребних површина за економичну и функционалну изградњу;
- прописивање услова и мера заштите животне средине на основу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за изградњу примопредајне станице за гас “Лозница” у Лозници.

Доношењем Плана детаљне регулације створиће се услови да се реше имовинско-правни односи, дефинише јавни интерес и земљиште приведе планираној намени.

Садржај планског документа

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

I ОПШТИ ДЕО

- 1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ И УСЛОВЉЕНОСТ ИЗ ПЛАНА ВИШЕГ РЕДА
 - 1.1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ
 - 1.1.2. ИЗВОД ИЗ ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА ВИШЕГ РЕДА
- 1.2. ОПИС ОБУХВАТА ПЛАНА СА ПОПИСОМ КАТАСТАРСКИХ ПАРЦЕЛА
- 1.3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

II ПЛАНСКИ ДЕО

- 2.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА
 - 2.1.1. КОНЦЕПЦИЈА УРЕЂЕЊА
 - 2.1.2. ДЕТАЉНА НАМЕНА ПОВРШИНА
 - 2.1.3. ПОПИС ПАРЦЕЛА ЗА ЈАВНЕ ПОВРШИНЕ
 - 2.1.4. УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ПОВРШИНА ЈАВНИХ НАМЕНА
 - 2.1.5. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРИРОДНИХ ДОБАРА И НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА
 - 2.1.6. ПРАВИЛА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПАРЦЕЛА
 - 2.1.7. УСЛОВИ ПРИСТУПАЧНОСТИ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ
 - 2.1.8. МЕРЕ ЕНЕГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ ИЗГРАДЊЕ
- 2.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА
 - 2.2.1. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ПОВРШИНЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖА ЈАВНЕ КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ
 - 2.2.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ПОВРШИНЕ ОСТАЛИХ НАМЕНА
- 2.3. СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

Опис постојећег стања

Подручје које се разрађује Планом налази се у западном делу града, северозападно од центра, у приградској зони.

Западно од обухвата, паралелно са реком Дрином, пружа се траса државног пут IB реда број 26 – Београд – Обреновац – Шабац – Лозница – државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Мали Зворник).

Са источне стране је траса Дринске улице која је део насељске саобраћајне мреже - градска саобраћајница II реда (у складу са категоризацијом Плана генералне регулације насељеног места Лозница).

У обухвату и непосредном окружењу уочљиво је да је започето формирање саобраћајне мреже – нема изграђених, асфалтираних улица, али је постоји пољски пут који прати облик постојеће к.п.бр.962 КО Лозница. Овај пут једним својим краком пролази кроз обухват спајајући Дринску улицу са државним путем, а другим прати источну границу обухвата и користи се за приступ парцелама у обухвату Плана.

Терен у обухвату је раван, на коти 118,40 – 120,80 mпв. Земљиште у обухвату је грађевинско земљиште.

На територији обухвата, а у оквиру надлежности ЈП "Србијагас"-а постоје следећи објекти:

- Гасовод високог притиска (подземни) за Босну и Херцеговину RG-05-06, пречника DN400,
- Гасовод високог притиска (подземни) – одвојак за Лозницу, пречника Ø150,
- Блок-вентил (подземни са погоном изнад земље) на катастарској парцели бр. 1043 КО Лозница,
- Секцијска славина (подземна са погоном изнад земље) на катастарској парцели бр. 1043 КО Лозница.

Притисак гаса у цевима је од 16 бар до 55 бар, тако да је на удаљености од по 30.0 m обострано од осе забрањена градња објеката намењених за становање или боравак људи.

У близини обухвата Плана, али изван њега, налазе се трасе далековода у власништву ЈП "Електромрежа Србије":

- 110kV бр. 119/2 ТС Мали Зворник- ТС Лешница,
- 110kV бр. 106А/2 ТС Ваљево 3 -ТС Лозница,
- 110kV бр. 106А/3 ТС Лозница – ХЕ Зворник и
- 110kV бр. 106Б/3 ТС Осечина – ТС Мали Зворник.

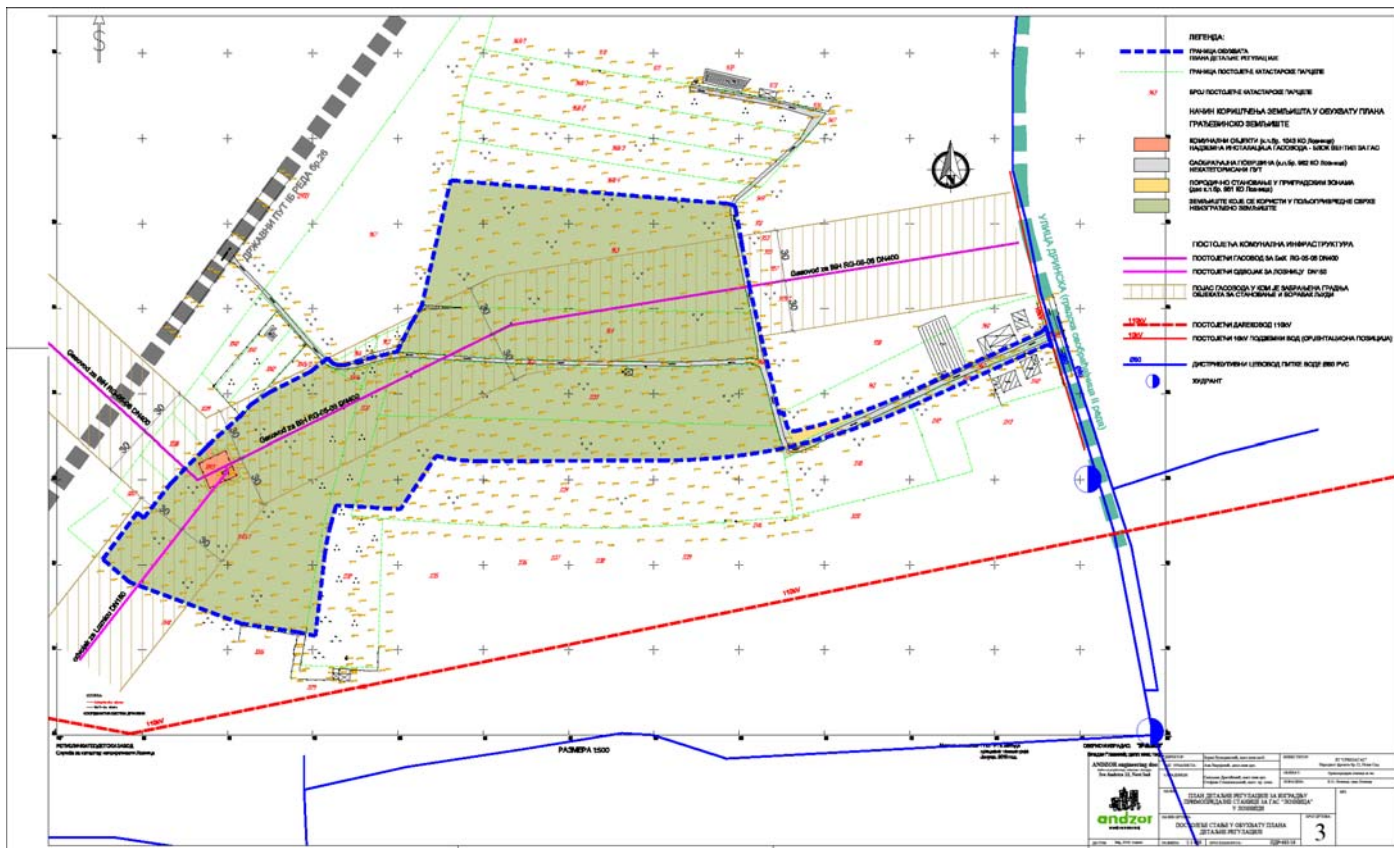
Кроз обухват Плана пролази 10 kV подземни вод који прати трасу Дринске улице. Десно од обухвата, кроз Дринску улицу пролази дистрибутивни водовод Ø 80 PVC.

На предметном подручју не постоје подземне ТК инсталације у власништву "Телеком Србија".

На предметној локацији нема инсталација Јавног комуналног предузећа "Топлана-Лозница".

Плански обухват се не налази унутар заштићеног подручја за које је спроведен или покренут поступак заштите, не налази се у просторном обухвату еколошке мреже нити у простору евидентираног природног добра.

У оквиру планског подручја нема археолошких налазишта и споменика културе.

Слика бр.1: Постојеће стање простора

Концепција уређења простора

Концепција уређења подручја обухваћеног Планом заснована је на наслеђеним обавезама из Плана генералне регулације за насељено место Лозница („Службени лист града Лозница” број: 3/2014 и 12/2014), прибављеним условима од надлежних органа, организација и јавних предузећа у чијој је надлежности њихово издавање, као и на анализи постојећег стања, уз сагледавање потреба садашњих и будућих корисника. Саобраћајна мрежа у обухвату Плана је преузета, као наслеђена обавеза, из Плана генералне регулације за насељено место Лозница.

Примопредајна станица за гас “Лозница” је надземни инфраструктурни објекат чија је основна намена мерење протока, притиска и температуре гаса. Испред објекта ППС је потребно раздвојити ток природног гаса који снабдева потрошаче на територији Републике Србије од цевовода који транспортује гас у БиХ. Сама ППС ће бити изграђена од најсавременијих материјала и уређаја. Постојећи блок – вентил на к.п.бр. 1043 КО Лозница се задржава.

Ван површина јавних намена (саобраћајних и инфраструктурних), дефинисаће се услови изградње за објекте породичног становања у приградским зонама на начин на који неће бити међусобног угрожавања по питању безбедног коришћења и стамбених објеката и објеката инфраструктуре.

Земљиште у граници Плана припада грађевинском земљишту које је намењено за површине јавних и осталих намена.

У табели бр.2 – *Планирана намена грађевинског земљишта* дат је приказ заступљености конкретних намена у обухвату Плана детаљне регулације.

Табела бр. 2 - *Детаљна намена грађевинског земљишта*

Редни број	Грађевинско земљиште – површине јавних намена	Површина (ha)	Процент учешћа (%)
1	Објекти гасоводне инфраструктуре	1,43	29,00
2	Саобраћајне површине	0,56	11,36
	Укупно (1+2)	1,99	40,36
	Грађевинско земљиште – површине осталих намена	Површина (ha)	Процент учешћа (%)
3	Становање	2,94	59,64
	Укупно (1+2+3) :	4,93	100,00

Слика бр.2: Детаљна намена простора

Однос према другим плановима и стратегијама

ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ЗА НАСЕЉЕНО МЕСТО ЛОЗНИЦА (“Службени лист града Лозница”, бр. 3/14 и 12/14)

У обухвату плана у оквиру надлежности ЈП Србија-гас изграђени и у експлоатацији су следећи објекти: транспортни гасовод притиска до 50 бара РГ 04-05 Шабац – Лозница, пречника 404,4mm транспортни гасовод притиска до 50 бара- разводни гасовод до главне мерно регулационе станице (ГМРС) Лозница, пречника 168,3mm транспортни гасовод притиска до 50 бара – разводни гасовод до главне мерно регулационе станице (ГМРС) Лук, пречника 168,3mm, ГМРС Лозница, ГМРС Лук. Потребно је гасовод и гасоводне објекте третирати као стечену обавезу у простору и сходно одредбама Правилника о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гасоводима притиска већег од 16 бара ("Службени гласник РС" 37/13) и Интерних техничких правила за пројектовање и изградњу гасоводних објеката на систему ЈП Србија-гас (Нови Сад, октобар 2009.год) и поштовати сва прописана растојања од гасних инсталација, а посебно:

- Ширина експлоатационог појаса гасовода РГ 04-05 Шабац- Лозница, разводног гасовода до главне ГМРС Лозница и разводног гасовода до главне ГМРС Лук износи 12m (6m са обе стране од гасовода) и у овом појасу је забрањено градити све објекте које нису у функцији гасовода. У овом појасу је забрањено изводити радове и друге активности (постављање трансформаторских станица, пумпних станица, подземних и надземних резервоара, сталних камп места, возила за камповање, контејнера, складиштења силиране хране и тешко-транспортнујућих материјала, као и постављање оgrade са темељом и сл.) изузев пољопривредних радова дубине до 0,5m без писменог одобрења оператора транспортног система. У експлоатационом појасу гасовода забрањено је садити дрвеће и друго растиње чији корени досежу дубину већу од 1m, односно за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5m.
- Изградња нових објеката не сме угрозити стабилност, безбедност и поуздан рад гасовода,
- Забрањено је градити објекте намењене за становање или боравак људи, на растојањима мањим од 30m,
- Минимално потребно растојање при укрштању подземних линијских инфраструктурних објеката са гасоводом је 0,5m,
- Минимална растојања од путева, железничких колосека, подземних линијских инфраструктурних објеката и регулационих водотокова или канала предвидети у складу са чл. 19 наведеног Правилника,
- На укрштању гасовода са путевима угао осе гасовода према путу мора износити између 60° и 90°
- Минимална дубина укопавања гасовода, мерена од горње ивице цеви је 0,8m за класу локације I, 1,0m за касу локације II, III и IV, а код укрштања са путевима је 13,5m до горње коте коловозне конструкције пута
- Минимално растојање ГМРС предвидети у складу са чланом 13 наведеног

Правилника.

Мере заштите изграђеног гасовода (ручни и/или машински ископ, поступак у случају оштећења гасовода и сл.) се дају у поступку прибављања услова за издавање локацијске дозволе и израде техничке документације.

Национална стратегија одрживог развоја ("Службени гласник РС", бр. 57/2008)

Циљ ове Стратегије је да доведе до баланса три стуба – економског раста, заштите животне средине и друштвеног развоја стварајући једну кохерентну целину, подржану одговарајућим институционалним оквиром. Стратегија одрживог развоја Србије значајно доприноси смањењу празнина између процеса утврђивања политика, усклађивању евентуалних конфликтних циљева политика, као и утврђивању њихових узајамних предности. То подразумева интеграцију и усаглашавање циљева и мера свих секторских политика, хармонизацију националних прописа са законодавством ЕУ и њихову пуну имплементацију.

Национални програм заштите животне средине ("Службени гласник РС", бр. 12/2010)

Овим програмом су дефинисани стратешки циљеви политике заштите животне средине, као и специфични и приоритетни циљеви за ваздух, воду, земљиште и утицаји појединих сектора на животну средину. Предложене реформе обухватају реформе регулаторних инструмената, економских инструмената, система мониторинга и информационог система, система финансирања у области заштите животне средине, институционална питања и захтеве везане за инфраструктуру у области заштите животне средине.

Стратегија развоја енергетике Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 101/15)

Транспортни систем природног гаса у Републици Србији је линијски систем са само једним улазом у земљу, што је неповољно и са становишта енергетске безбедности и са становишта развоја тржишта. Домаће тржиште природног гаса је по свом обиму мало и оптерећено различитим техничким и финансијским проблемима (непостојање гасоводне мреже у свим деловима земље, изразита сезонска неравномерност потрошње, високи трошкови транзита, економски неповољни услови набавке на европском тржишту, огромни постојећи дугови снабдевачима, велики број релативно малих дистрибутивних система и др).

Приоритет развоја овог сектора је обезбеђење гасоводне инфраструктуре у свим деловима земље и обезбеђење повезивања система са системима суседних држава (Републиком Бугарском, Румунијом, Републиком Хрватском, Републиком Македонијом и др.). На тај начин би се отворила могућност допремања природног гаса на тржиште и из других праваца снабдевања, и у пракси реализовала идеја о тржишту природног гаса из Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Природни гас је енергент са изразитим техничким и еколошким предностима у односу на друга конвенционална горива, што пружа значајан допринос ефикаснијем и еколошки прихватљивијем коришћењу енергије. Међутим, природни гас је доминантно увозни енергент и његова цена је за сада везана за промену цене нафте на светском тржишту. Значајнија експлоатација неконвенционалног гаса у Европи (евентуално и у Републици Србији), допремаће значајнијих количина течног природног гаса или отвараће нових праваца снабдевања европског тржишта, могли би евентуално да доведу до пада цене природног гаса у будућности.

Производња природног гаса у земљи тренутно задовољава око 20% домаће потрошње са очекиваним трендом опадања, а у билансним резервама је и значајно присуство нискокалоричних гасова (са повећаним садржајем CO₂, азота и сл.), који нису погодни за директно прикључење на гасоводни систем.

За гасни сектор Републике Србије од великог значаја била би и реализација гасовода који би омогућио нови правац снабдевања природним гасом, а који би унапредио сигурност снабдевања природним гасом целокупног региона у будућем периоду. Реализација веза са земљама региона и изградња новог правца снабдевања природним гасом ће омогућити значајније коришћење природног гаса за комбиновану производњу топлотне и електричне енергије, у сектору саобраћаја (компримовани природни гас) и др. Комбиновану производњу топлотне и електричне енергије поред примарне примене у индустрији, би требало размотрити и кроз изградњу гасних електрана са комбинованим циклусом у већим индустријским центрима (Нови Сад, Београд, Ниш, Крагујевац, Панчево, Лозница и др). Ове електране могу имати и важну улогу у балансном механизму при интеграцији обновљивих извора, као и битан регионалан значај након успостављања регионалног тржишта електричне енергије.

Пројекција потрошње природног гаса до 2030. године има дугорочни тренд раста са садашњих око 2,2 на 4 милијарде m³. Ради валоризације расположивих количина потребно је размотрити и могућност евентуалне изградње гасних електрана, чија би производња примарно била намењена извозу

1.2. ПРЕТХОДНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У складу са одредбама члана 11. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину надлежни орган у припреми одлуке о изради стратешке процене, извршио је претходне консултације и усаглашавање ставова заинтересованих органа и организација, органа локалне самоуправе, корисника простора и других субјеката. Истовремено, прибављена су мишљења органа надлежног за послове заштите животне средине. У консултацији током израде Нацрта Плана детаљне регулације и предметног Извештаја консултовани су обавезујући услови Завода за заштиту природе Србије, и други одговарајући пројекти и програми који индиректно третирају проблематику заштите животне средине.

Заинтересовани органи, организације, удружења грађана, НВО и друге заинтересоване

групе и појединци, моћи ће у оквиру јавног увида о Нацрту Плана детаљне регулације да остваре и увид у овај Извештај, тако да ће се претходне консултације наставити у оквиру јавних консултација. Надлежни органи и комуналне службе су за потребе израде Плана детаљне регулације доставиле услове и одређене иницијативе које су на адекватан начин уграђене у складу са нормативима и стандардима.

У току израде Нацрта Плана и Извештаја о СПУ прибављени су услови од следећих надлежних институција:

- ЈП Водовод и канализација Лозница;
- ЕПС Дистрибуција Београд, огранак Лоница;
- ЈП Електромрежа Србије;
- Телеком Србија а.д.;
- Завод за заштиту природе Србије;
- Завод за заштиту споменика културе Ваљево;
- ЈП Топлана, Лозница;
- Лозница гас д.о.о. Лозница;
- Министарство одбране Републике Србије;
- Министарство унутрашњих послова, Одељење за ванредне ситуације у Шапцу.

2. ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА

2.1. СТАЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Квалитет ваздуха је највише угрожен загађењима у градској средини. Загађеност ваздуха се јавља као последица урбанизације, индустријализације и развоја саобраћаја. На степен загађености ваздуха утиче већи број фактора који се могу поделити на сталне и променљиве, тј. на факторе који су ван човекових утицаја и факторе које човек може контролисати. У сталне факторе спадају: орографски услови, конфигурација терена, распоред површина и објеката у граду – планска и урбанистичка решења, као и метеоролошки фактори/елементи (температура и влажност ваздуха, ваздушни притисак, правац и брзина ветра, количина и распоред падавина). У променљиве факторе спадају: повећање/смањење капацитета објеката који представљају емитере загађујућих материја у ваздух, изградња нових објеката који емитују загађујуће материје у ваздух, промена фреквентности саобраћаја и сл.

Град Лозницу одликује ваздух лошег квалитета. Аерозагађење карактеристично је само за поједине активности, односно локације. Загађивање ваздуха на територији града Лозница јавља се као последица:

- емисије гасова из индустрије,
- разношења ветром прашине са индустријских депонија,
- одвијања друмског саобраћаја,
- егзистовања кућних и централних ложишта,

- неконтролисано паљење ораница и паљења комуналног и пољопривредног отпада.

Индустријска загађења ваздуха потичу од продуката гасова и чврстих честица из технолошког процеса али и сагоревања енергетских горива. Најзначајније загађење ваздуха индустријског порекла изражено је у околини комплекса РТБ "Зајача" са "Топионицом". Саобраћај као извод загађења ваздуха је нарочито изражен у граду, јер су улице све више оптерећене. Магистрална саобраћајница пролази кроз центар града и представља велики извор загађујућих материја. Транзит према граничном прелазу, такође пролази кроз град. Поред уобичајеног загађења од саобраћаја, у овом случају постоји стална опасност због транспорта опасних материја. Врло често се ова теретна возила паркирају на паркингу у самом граду.

Процеси сагоревања фосилних горива (топлане, индивидуална ложишта) доводе до емисије прашине, угљеникових и сумпорових оксида. Као гориво се најчешће користе угљеви, различитог квалитета и састава, и мазут. Проблем неконтролисаног паљења ораница је сезонски проблем, али је јако присутан на територији града. Представља важан еколошки проблем јер изазива вишеструке негативне последице, почев од материјалних до угрожавања живота људи, флоре и фауне. Паљењем ораница долази до трајног уништавања комплетне животне структуре, како на самој површини земљишта тако и на дубини од неколико центиметара. Такође паљењем отпада на депонијама и сметлиштима неконтролисано се емитују загађујуће материје.

Може се констатовати да је на територији града присутан висок степен загађености ваздуха (када ради индустрија), што указује на велики емисиони потенцијал присутних загађивача.

У градским условима, загађеном ваздуху је изложено целокупно становништво, а нарочито су угрожене осетљиве групе становништва – деца, старе особе и различите категорије хроничних болесника. Свака од штетних материја која се може наћи у ваздуху има специфичан механизам деловања на људски организам. Патогена деловања настају као последица смањивања активне концентрације кисеоника, што доводи до поремећаја дисјне функције, а то даље слаби одбрамбене снаге организма, смањује радну продуктивност и повећава склоност ка обољевању и повређивању. На основу резултата многобројних истраживања у свету и код нас, као и на основу литературних података, потврђена су бројна штетна деловања загађивача у ваздуху, ако што су: напади бронхијалне астме у масовним размерама у случајевима загађивања ваздуха специфичним загађивачима, локално дејство на слузокожу и кожу, респираторне оргне, а у случају ресорпције гасова – промене метаболизма, алергијске манифестације, појава малигнух обољења, инфаркта миокарда и др.

Угљенмоноксид утиче на људе тако што се везује за хемоглобин, чиме се истискује кисеоник и отежава његов транспорт кроз организма. Негативна дејства угљенмооксида која се испољвају и при релативно ниским концентрацијама последица су високог афинитета према хемоглобину (240 пута већи афинитет према хемоглобину има угљенмоноксид у поређењу са кисеоником). Последице уношења угљенмоноксид у организм су сметње у равнотежи, очне сметње, слабљење концентрације, тешкоће при дисању или главобоља. Општи закључак у вези са овом појавом је да се концентрација

угљенмоноксида у хемоглобину до 2% може сматрати безначајном, док се већ концентрације од 2,5% означавају као критичне. Дејство угљенмоноксида на биљке је безначајно. Такође, утицај угљенмоноксида на грађевинске објекте је безначајан. Угљенмоноксид има штетно дејство на људе и са тог становишта би требало разматрати његове негативне утицаје.

Оксиди азота имају негативан утицај на здравље људи. Азотмоноксид има слично дејство као угљенмоноксид. Азотмоноксид истискује кисеоник из крви, тако да јеугрожено снабдевање органа. Велика концентрација азотмоноксида има летално дејство, с тиме да се азотмоноксид јавља у мањим концентрацијама у ваздуху јер брзо оксидише и прелази у азотдиоксид. Азотдиоксид је токсичан и нарочито је штетан за дисјане органе. На основу штетног дејства прописане су максималне дозвољене концентрације. Дејство азотних оксида на биљке се испољава кроз утицаје азотдиоксида. Његово штетно дејство огледа се кроз воштани изглед лишћа, некрозу и превремено опадање. С обзиром на ове утицаје у свету се данас сматра да су све врсте биљака заштићене од утицаја оксида азота за дуготрајне концентрације од 0,03 mg/m³.

Угљоводоници су продукт сагоревања фосилних горива у моторима са унутрашњим сагоревањем, било да се ради о транспортним средствима или су пак резултат технолошких процеса у индустрији. Од многобројних угљоводоника, издвајају се неколико група, и то: (1) парафини, (2) нафтени, (3) олефини, (4) алкини, (5) ароматични угљоводоници и (6) оксидисани угљоводоници. Њиховом негативном утицају обележје даје чињеница да се полицикличним ароматичним угљоводоницима приписује канцерогено дејство. Доказано је да присуство угљоводоника у ваздуху доводи до кнацерогених обољења органа за дисање. Дејство угљоводоника на биљке је доста комплексно и огледа се у великом број сметњи. Високе концентрације проузрокују некрозу цветова и слитова, а ниже концентрације доводе до опадања лишћа и тежег цветања. Веома осетљиве биљке реагују и при врло ниским концентрацијама угљоводоника. Утицај угљоводоника на грађевинске материјале није поуздано доказано.

Сумпордиоксид је ређе продукт саобраћајних активности. Доминатна продукција сумпордиоксида је у технолошким процесима у индустрији. Негативан утицај сумпордиоксида у синергији са ситним честицама може бити врло штетан на слузокожу, органе чула вида, и органе за дисање. Утицај сумпордиоксида на биљни свет је значајно изражен и огледа се првенствено у разграђивању хлорофила и одумирању појединих ткива. Зимзелене шуме су се показале нарочито осетљивим на сумпордиоксид. Штетне концентрације на зимзелене шуме су већ од 0,05 mg/m³. Од свих аерозагађивача сумпордиоксид има најизраженије дејство на грађевинске објекте. Сумпордиоксид у комбинацији са влагом реагује као сумпораста киселина и тако разарајуће делује на органске материје. Како се ове реакције могу одвијати и прим најмањим концентрацијама, разматрање ових појава везано је за историјску и уметничку вредност појединих објеката, несумњиво је значајно. Све штете настале на овај начин расту са порастом температуре, влажности ваздуха и интензитета светлости. Функционалне зависности које би повезивале ове појаве још увек не постоје, па је у том смислу и отежано вредновање негативних последица.

Олово и једињења олова имају негативан утицај на здравље људи, с тим да је већа концентрација која се уноси у организам водом и намирницама него преко органа за дисање, ваздухом. Трајна изложеност олову и једињењима олова доводи до губљења апетита, стомачних тегоба, замора, вртоглавице, оштећења бубрега и несвестица. Актуелна је дилема око одређивања максималне дозвољене концентрације у атмосфери. У том смислу, разликују се дозвољене количине у различитим земљама. Токсичност олова у односу на вегетацију је мала. Концентрације олова у биљкама су у високој корелацији са садржајем олова у тлу. Иначе присуство олова у биљкама смањује њихову способност раста као и активност ензима.

Основни узрок **загађивања вода** представља упуштање непречишћених отпадних вода у реципијенте. Извори загађења вода локализовани су на подручју насеља и привредних објеката. У оквиру насеља примарно загађивање вода везано је за продукцију отпадних вода из индустрије, домаћинства (фекалне и санитарне) и пољопривредних објеката.

Река Дрина, у низводном делу од улива отпадних вода “Вискозе” и градских насеља, има трећу класу и као таква она се може користити само за наводњавање и индустријске потребе. У смислу загађивања вода Дрине додатно оптерећење представља њено загађивање из узводног тока. Загађење се рефлектује не само на квалитет, односно прописану класу вода Дрине, него и на квалитет подземних вода.

Поред загађивања овим отпадним водама, у водоток Дрине и њене притоке се безикаквог третмана упуштају фекалне и друге отпадне воде. Дрину додатно загађују водотокови из суседних општина, који припадају сливу Јадра, односно Дрине. Поред загађивања индустријским отпадним водама, у водоток Дрине и њених притока се без икаквог третмана упуштају фекалне отпадне воде које имају организовано одвођење

Ужа заштитна зона изворишта водоснабдевања “Зеленица”, али и водоизворишта “Горње поље”, нападнута је изградњом објеката и привредним активностима. У ужој заштитној зони изворишта “Зеленица” идентификовано је постојање две пилане, два угоститељска објекта, неколико десетина стамбених објеката, што уз неадекватну пољопривредну производњу представља један од највећих проблема града.

У граду Лозница канализациона мрежа покрива већи део територије. На делу територије канализација је формирана по општем систему, док јена местима где постоји услови за одвођење атмосферских вода директно у реципијент, канализациона мрежа је направљена по сепаратном систему. Реципијент отпадних вода је река Дрина. Отпадна вода се сакупља у колекторима и доводи до црпне станице поред реке Штире.

За организовано снабдевање становништва водом за пиће у граду Лозница користи се извориште "Зеленица", које се налази у Бањи Ковиљача, као и новоотворено извориште "Горње поље" на локацији Горња Ковиљача. Оба изворишта се налазе у алувијалној равни Дрине, са десне стране пута Лозница – Мали Зворник. Водоводна мрежа покрива око 70% територије града, односно преко 85% становништва. Одлуком СО Лозница из 1998. године, одређене су зоне и појасеви санитарне заштите објеката водоснабдевања на

подручју Лознице. При томе су у циљу заштите воде за пиће одзагађивања, као и од других штетних дејстава која могу привремено или трајно утицати на здравствену исправност воде за пиће и издашност изворишта одређене су следећезоне заштите: (а) зона непосредне заштите (зона строгог надзора); (б) зона ујезаштите (зона ограничења); (в) зона шире санитарне заштите (зона санитарногосматрања); (г) појас заштите главних цевовода. Према важћој одлуци, у ужој зонизаштите водоизворишта, забрањена је, између осталог, изградња стамбених,пољопривредних и других помоћних зграда и индустријских, занатских и сличнихобјеката, као и обављање било какве делатности којом се може загадити водоноснислој или изменити квалитет воде у објектима водоснабдевања. Ужа зона заштитеизворишта водоснабдевања "Зеленица", али и водоизворишта "Горње поље",нападнута је изградњом објеката и привредним активностима.

Загађивање земљишта у граду Лозница је последица различитог антропогеногделовања тако да је угрожено грађевинско, пољопривредно и шумско земљиште.Потпуних података о обиму његовог угрожавања нема јер не постоје систематскапраћења и истраживања.Специфичан облик угрожавања земљишта представљанепланска изградња објеката.

Земљиште на подручју града угрожено је загађивањем од вода и процеђивањем садепонија.Посебан проблем представљају нелегална сметлишта, тзв."дивљедепоније", на којима се неусловно и неплански одлаже отпад.Територија града Лозница се одликује веома хетерогеним геолошким саставом.Збогразноврсности геолошке подлоге, заступљене су и различите врсте земљишта. Премапедолошкој карти заступљени су црница, смоница, ритска црница, алувијални наноси уречним долинама..Оцењује се да је дошло до укупнепромене плодности земљишта на овој територији.Евидентно је стално опадањесадржаја хумуса, кречњака и основних макро и микро елемената као и великозакишељавање земљишта.

Бука у радној и комуналној средини настаје при транспорту и обављању различитихделатности. Механизам дејства буке на човека је сложен: бука ствара аудитивне иекстрааудитивне и психогене ефекте, којима се придаје све већи значај. Поредоштећења слуха, бука делује и надражајно на неуровегететивни систем и преко његадоводи до различитих обољења кардиоваскуларног система, дигестивног тракта,хормоналних поремећаја итд.Бука као стресогени чинилац у многоне доприносинеуротизацији личности, а делујући на централни нервни систем, омета нормалан сан,креативан рад, процесе памћења и мишљења као и физиолошки дневни биоритам.Бука у току сна доводи до психичког замора и повећања психичке раздражљивости,што резултира падом концентрације, успоравањем рефлекса, смањењемпродуктивности и већим бројем повреда на раду.

Извори буке који могу допринетињеном повећању изнаддозвољеног нивоа се за околину привредних обејката инајоптерећеније деонице државних путева првог и другог реда.Комунална бука нијевременски ограничена и делује непрестано, чак и у времену одређеном за одмор,спавање и рекреацију.Бука од саобраћаја је дисконтинуирана и јавља се и ноћу, на њује навикавање тешко могуће, што неповољно утиче на нормалан сан и опоравак одорганизма.Положај саобраћајнице у самом граду у

условима друмског путничког, аутобуског и теретног саобраћаја у многоме доприноси повећању буке у граду. Уличнабука се мења у различитим деловима града у зависности од фреквенције саобраћаја, структуре возила, успона терена, ширине улице, врсте коловоза (подлоге), зеленила, висине и распореда зграда. На територији града Лозница се не врши систематско мерење нивоа комуналне буке. Мерење нивоа буке би требало да се спроводи у складу са позитивном регулативом.

2.2. ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ КОЈИ СУ РАЗМАТРАНИ У ПЛАНУ

У Нацрту Плана детаљне регулације идентификовани су кључни проблеми заштите животне средине на основу увида у стање и података добијених са терена, затим из извештаја мониторинг система надлежних републичких и градских органа.

На основу категоризације животне средине, дефинисане су мере заштите животне средине у складу са праксом процене утицаја урбанистичких планова на животну средину и то по следећим областима: (1) заштита ваздуха; (2) заштита и коришћење вода; (3) заштита земљишта; (4) управљање отпадом (5) заштита од удеса; (6) мониторинг и остале активности на заштити животне средине.

На целом подручју плана забрањена је изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи у насељима или пак угрожавали животну средину. Забрањено је уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење.

Проблем управљања отпадом, управљање отпадним водама на предметном подручју, су у директној зависности од обезбеђивања финансијских средстава, тако да је обезбеђивање економске и социјалне одрживости спровођења прописаних режима приоритет у наредном периоду. Загађеност ваздуха је посебан проблем, али нема квантитативних података о појединачним конкретним изворима, који највише доприносе загађењу. Сасвим јасно ради се о линијским, односно зонама у којима се одвија саобраћај, односно сагорева огрев у стамбеним блоковима и индивидуалним котларницама.

Сва наведена питања у вези са заштитом животне средине на планском подручју прилагођена су пропозиција Плана детаљне регулације. Детаљне опсервације појединих чинилаца животне средине, одређивање конкретних утицаја и мера заштите, биће предмет Студије/а о процени утицаја пројекта на животну средину која ће се радити за ниво техничке документације.

3. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу

заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

3.1 ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Општи циљеви стратешке процене дефинисани су на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и циљева заштите животне средине дефинисаних у међународним документима, као што су «Закључци Светског самита о одрживом развоју» (Рио де Жанеиро - 1992, Јоханесбург - 2002, Рио+20 - 2012), "Животна средина за Европу" (Кијев, 2003) и бројним конвенције о заштити животне средине којима је приступила наша земља. На основу циљева у погледу заштите животне средине наведених у плановима и стратегијама дефинисани су општи циљеви СПУ који се односе на следеће области животне средине:

- управљање квалитетом основних чинилаца животне средине,
- заштита природне и културно-историјске баштине,
- становништво, људско здравље и социо-економски развој.

Општи циљеви Стратешке процене припремљени су на основу стратешких питања заштите животне средине од значаја за планско подручје и циљева и захтева у области заштите животне средине релевантних секторских докумената. Основни циљ заштите животне средине на планском подручју је очување стања животне средине, у односу на постојеће стање и планирану изградњу и рада планиране примопредајне станице за гас, уз примену начела превенције и предострожности и начела одрживог развоја у будућем развоју планског подручја.

Посебни циљеви заштите животне средине планског подручја произлазе из анализе стања животне средине и значајних питања, проблема, ограничења и потенцијала планског подручја, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу су са општим циљевима и начелима заштите животне средине.

Еколошки одговорно коришћење простора, који обухвата План детаљне регулације, представља значајан потенцијал за одрживи развој овог подручја. При томе се, у просторној организацији треба ослањати на следеће посебне циљеве заштите животне средине:

1. Смањење степена незапослености
2. Унапређење економског развоја
3. Унаређење квалитета живота и здравља становништва
4. Смањење емисије штетних гасова у ваздух
5. Очување квалитета земљишта
6. Очување станишта, биодиверзитета и предела
7. Очување обрадивог пољопривредног земљишта
8. Повећање инвестиције за систем заштите животне средине

3.2. ИЗБОР ИНДИКАТОРА

На основу дефинисаних општих и посебних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене утицаја на животну средину. Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење промена током одређеног временског периода, а неопходни су као улазни подаци за сваку врсту планирања. Индикатори стања животне средине представљају веома битан сегмент у оквиру израде еколошких студија и планских докумената. Показатељи су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини као и за утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати.

Код нас нису разрађени системи показатеља животне средине примерени потребама урбанистичког планирања, као ни методологија њиховог коришћења при изради и спровођењу планова. У области урбанистичког планирања није идентификован специфичан систем еколошких показатеља, већ се поједини просторно еколошки показатељи могу наћи у оквиру система показатеља друге намене.

Да би индикатори били поуздани, применљиви на свим нивоима планирања као и инструмент за поређење, неопходан је усаглашени систем праћења који подразумева: јединствене показатеље, јединице мерења, метод мерења, период праћења, начин обраде и приказивање резултата. Методолошки стандардизовање процедура као и прикупљање и достављање неопходних података од овлашћених организација је суштински предуслов за унапређење употребе индикатора у планирању и заштити простора.

Имајући у виду наведене чињенице, ниво планског документа, просторни обухват плана, као и стање животне средине на подручју ПДР-а, аутори Извештаја су се определили за избор основних индикатора који се односе на квалитет ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке. Уједно, ово су дефинисани и законски регулисани критеријуми на основу којих је могуће утврдити да ли и у којој мери одређене активности на конкретном простору имају негативан утицај на чиниоце животне средине.

Табела бр.3: Избор индикатора

Ред. бр. ЦСП	Циљеви СПУ	Индикатори
1	Смањење степена незапослености	- Број запослених на реализацији пројекта
2	Унапређење економског развоја	- Вредност инвестиционих улагања
3	Унапређење квалитета живота и здравља становништва	- % становништва са могућношћу прикључења на гасовод - % смањења емисија загађујућих материја у ваздуху из индивидуалних ложишта
4	Смањење емисије штетних гасова у ваздуху	- Учесталост прекорачења граничних вредности загађујућих материја у ваздуху - Утицај на смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште - Смањење изложености становништва загађеном ваздуху
5	Очување квалитета земљишта	- % промене намене земљишта
6	Очување биодиверзитета, станишта и предела	- % учешћа заштићених области у односу на укупну површину
7	Повећање инвестиција у систем заштите животне средине	- Издаци из буџета, накнаде, таксе, субвенције

4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Процена могућих утицаја плана и програма на животну средину, према Закону, садржи следеће елементе:

- 1) приказ процењених утицаја варијантних решења плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 2) поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
- 3) приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 4) начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима; становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вредностима;
- 5) начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.

У току **извођења радова** за реализацију планом предвиђених садржаја може се очекивати ангажовање велике грађевинске оперативе као и коришћење савремене грађевинске механизације. Сва та механизација издувним гасовима загађује ваздух, ствара буку, а могуће је загађење површинских и подземних вода. Зависно од ангажованости радника и механизације при извођењу радова на изградњи објеката, саобраћајних површина и објеката инфраструктуре зависиће и емисија загађујућих материја. Количина емитованог загађења је локалног карактера, просторно и временски ограничена. Емитовање буке при раду грађевинских машина и камиона је присутно, и у оваквим ситуацијама емитована бука достиже ниво од 85 dB(A) до 90 dB(A). Разни грађевински и други отпад настаје из већине објеката градилишта. Сав тај отпад, укључујући и амбалажу, је по правилу инертан, треба га сакупити на посебно уређен плато и предавати оператеру који има дозволу за управљање овом врстом отпада уз попуњавање Документа о кретању отпада. Са опасним отпадом из радионица, магацина и са градилишта, мора се поступати у складу са законском регулативом и мерама за привремено правилно складиштење опасног отпада на локацији до предаје оператеру који има дозволу за управљање овим врстама опасног отпада. Сав опасан отпад подлеже поступку карактеризације, након које исти треба да преузме овлашћено предузеће које се бави третманом или извозом овог отпада уз попуњавање Документа о кретању опасног отпада. У складу са наведеним неопходно је правилно и добро организовати градилиште и извођење радова, а простор и објекте позавршетку радова правилно и у складу са законском регулативом санирати. Траса гасовода и објекат примопредајне станице за гас може да доведе до промена микроеколошких услова, сукцесије биљних и животињских заједница и услова биотопа. Обзиром да траса гасовода доприноси угрожавању станишта, флоре, фауне и биодиверзитетана следеће начине: фрагментацијом и уништавањем станишта, интродукцијом инвазивних врста, остацима уља, горива, мазива, гасовод има делимичан негативан утицај услед заузимања дела земљишта изградњом објеката гасовода. Изградњом гасовода, односно евентуалном деградацијом земљишта, приликом извођења земљаних и других радова може доћи до девастирања културних слојева или архитектонских остатака објеката и покретних добара изразличитих епоха и историјских периода.

Приликом **експлоатације објеката гасоводне инфраструктуре** нема загађења ваздуха. У изградњи се ангажује јако мали број грађевинских машина и у кратком временском периоду. Нема емисије загађујућих материјала, опасних, отровних или непријатних мириса. Из тих разлога се може сматрати да гасовод у току несметане експлоатације не врши никакво загађење ваздуха. До загађења ваздуха може доћи једино услед квара на гасоводној мрежи и испуштања гаса у атмосферу. Карактеристике планираног технолошког система у погледу обима грађевинских захвата немају негативних последица у погледу промене динамике и режима подземних вода. Утицај на земљиште може настати у случају несвесних ситуација. Изградњом планираног гасовода створиће се услови за гасификацију планског подручја. Коришћење природног гаса као енергента у индустрији и у широкој потрошњи има за циљ и да се смањи потрошња електричне енергије и на тај начин ослободе одређени инсталисани капацитети у електропостројењима за потребе нових потрошача.

4.1 ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Закон не прописује шта су то варијантна решења плана која подлежу стратешкој процени утицаја, али у пракси се морају разматрати најмање две варијанте:

- 1) Варијанта да се план не усвоји, и
- 2) Варијанта да се план усвоји и спроведе.

Пожељно је да се са стратешком проценом почне у најранијим фазама израде плана, при чему треба разматрати сва рационална решења по секторима плана. Варијантна решења Плана представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности, односно разматрање могућности коришћење различитих простора за реализацију конкретне активности која се планира. Поред тога, треба узети у обзир и варијанте имплементације плана.

Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, са циљевима и варијантним решењима плана. За планове дужег временског хоризонта и са већом неизвесношћу реализације, метод израде сценарија модела развоја омогућује процену позитивних и негативних ефеката варијантних решења плана.

Реализацијом Плана детаљне регулације, тј. усвајањем и спровођењем предложених планских решења ће се постићи више *позитивних утицаја*, и то:

- заустављање даље деградације животне средине (ваздух, вода, земљиште и др.) одређивањем стања, приоритета заштите и услова одрживог коришћења ресурса;
- постизање рационалне организације, уређења и заштите простора.
- обезбеђивање квалитетне животне средине –изградњом објеката у функцији развоја гасоводне инфраструктуре постиже се бољи квалитет ваздуха преласком индивидуалних домаћинстава на систем грејања који користи еколошки прихватљив енергент.
- предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања;
- реконструкцијом и рехабилитацијом саобраћајница повећава се квалитет простора и услови живота;
- успостављање система прикупљања, транспорта, третмана и депоновања отпада у складу са Националном стратегијом управљања отпадом и Локалним планом управљања отпадом.

Усвајањем и спровођењем предложених планских решења може проузроковати одређени број негативних утицаја на стање животне средине, као што су:

- у току извођења радова приликом изградње Планом предвиђених садржаја може доћи до краткотрајног повећања нивоа буке, деградације земљишта и загађења површинских и подземних вода;
- приликом експлоатације система у функцији гасовода може доћи до појаве

- удесних ситуација;
- непоштовање прописаних мера заштите животне средине проузроковало би деградацију основних медијума животне средине.

Са друге стране, *неусвајање предложених планских решења* може проузроковати више негативних утицаја на квалитет постојећег стања животне средине на предметном подручју, и то:

- одлагање чврстог комуналног отпада које није у складу са еколошким принципима и могућност формирања спонтано насталих нехигијенских сметлишта у непосредној близини речних токова;
- загађивање ваздуха из система за грејање и индивидуалних ложишта
- нерационална потрошња горива и слаба енергетска ефикасност.;

4.2 РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА

На основу одредби члана 15. Закона о стратешкој процени утицаја, пореде се варијантна решења и даје приказ разлога за избор најповољнијег решења. Поређена су варијантна решења према циљевима стратешке процене.

Варијантно решење 1 које се односи на неусвајање, а самим тим и неспровођење Плана детаљне регулације очигледно је неповољније са свих аспекта области које је третирао План детаљне регулације:

Варијантним решењем 2 које се односи на усвајање и спровођење плана предвиђа развој планског подручја уз примену мера заштите животне средине. Планирано је решавање система гасификационе инфраструктуре, заштита природних вредности и основних медијума животне средине. Планом детаљне регулације је предвиђен развој мониторинг система и инвестирање у унапређење система заштите животне средине.

У варијанти да се ПДР не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати бројни негативни ефекти на планском подручју и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја.

У варијанти да се ПДР имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти који отклањају већину негативних тенденција у развоју планског подручја ако се план не би имплементирао. У овој варијанти могу се очекивати и појединачни негативни ефекти у одређеним секторима плана, а који су неизбежна цена развоја подручја. То су следећи ефекти:

- могућност повећања концентрације загађујућих материја у атмосфери, загађења површинских и подземних вода и деградације земљишта услед изградње планираних садржаја;
- повећање степена ризика од настанка акцидентата и техничко-технолошких ризика услед активности у привредним објектима; и

- у случају несавесног одлагања отпадних материја из привредних објеката претпоставка је да може доћи до појаве непланских сметлишта комуналног и индустријског отпада.

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

4.3 ЕВАЛУАЦИЈА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

У оквиру стратешке процене утицаја извршена је евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења на животну средину, који су дати у следећој табели. Евалуација утицаја вршена је са циљем да се утврди значај утицаја, према критеријумима из Прилога I Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. У обзир су узете следеће карактеристике утицаја:

- Врста утицаја
- Вероватноћа да се утицај појави
- Временска димензија односно трајање утицаја, према временском хоризонту Плана: краткорочни утицаји; средњорочни утицаји; дугорочни утицаји (период после временског хоризонта Плана)
- Учесталост утицаја
- Просторна димензија утицаја.

Наведене карактеристике утицаја су вредноване према врсти плана, како је приказано у следећој табели.

Табела бр.4. Вредновање карактеристика утицаја

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија утицаја
3+ врло Позитиван	Веома вероватан утицај - ВВ утицај вероватан - В утицај могућ - МВ утицај није вероватан - НВ	краткорочан – К средњорочан – С дугорочан - Д	повремен – ПУ средње учестао – СУ сталан - СтУ	Г - Могући глобални утицај
2+ веома позитиван				М – Могућ међународни утицај
1+ Позитиван				П - Могућ прекогранични утицај
0 Неутралан				Н - Могућ утицај на националном нивоу
1- негативан				Р - Могућ утицај у оквиру простора регије
2- врло негативан				О - Могућ утицај у простору општине
3- веома негативан				Л - Могућ утицај у некој зони или делу општине
				И - Могућ утицај на самом извору

Значај утицаја процењен је у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне

размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти, планских решења, према величини промена се оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус на позитивне промене, како је приказано у следећој табели. Овај систем вредновања примењује се како на појединачне индикаторе утицаја, тако и на сродне категорије преко збирних индикатора.

Табела бр. 5: Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	- 3	– Јак негативан утицај
Већи	- 2	Већи негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема утицаја или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	1 +	Мањи позитивни утицај
Повољан	2 +	Већи позитиван утицај
Врло повољан	3 +	Јак позитиван утицај

У следећој табели дати су критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја.

Табела бр.6: Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Размере утицаја	Ознака	Опис
Глобални	Г	Могући глобални утицај
Међународни	М	Могућ међународни утицај
Прекогранични	П	Могућ прекогранични утицај
Државни	Н	Могућ утицај на националном нивоу
Регионални	Р	Могућ утицај у оквиру простора регије
Општински	О	Могућ утицај у простору општине
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или делу општине
Изворни	И	Могућ утицај на самом извору

Вероватноћа да ће се неки процењени утицај догодити у стварности такође представља важан критеријум за доношење одлука у току израде плана. Вероватноћа утицаја одређује се према скали приказаној у следећој табели.

Табела бр.7: Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
80%	ВВ	Веома вероватан утицај
више од 50%	В	утицај вероватан
мање од 50%	МВ	утицај могућ
мање од 1%	НВ	утицај није вероватан

На основу критеријума процене величине и просторних размера утицаја планских решења на циљеве стратешке процене (приказаних у ранијим табелама) врши се евалуација значаја идентификованих утицаја за остваривање циљева стратешке процене.

Утицаји од стратешког значаја за План су они који имају јак или већи (позитиван или негативан) ефекат на целом подручју плана или на вишем (регионалном или државном) нивоу планирања. На основу процене утицаја појединачних планских решења на циљеве стратешке процене, утврђени су значајни стратешки утицаји:

Табела бр.8: Критеријуми за евалуацију значаја утицаја

Размере	Величина	Ознака
Међународни ниво (М)	Јак позитиван утицај(+3)	3+; М
Регионални ниво(Р)	Већи позитиван утицај (2+)	2+ ; Р
	Позитиван утицај (1+)	1+ ; Р
Општински ниво(О)	Већи позитиван утицај (2+)	2+ ; О
	Позитиван утицај (1+)	

У складу са врстом Плана и карактеристикама планског подручја одређене су карактеристике које одређују значајан утицај и то:

- Вероватан и веома вероватан утицај - **В и ВВ**
- Средњорочан и дугорочан утицај - **С и Д**
- Средње учестао и сталан утицај - **СУ и СтУ**

Резултати евалуације значаја утицаја планских решења приказани су у табели бр.9. За утврђене значајне утицаје процењују се вероватноћа и време трајања.

Планска решења у Нацрту плана обухваћена проценом утицаја

Ознака	Планско решење
1	Изградња примопредајне станице за гас у Лозници
2	Изградња планираног одвојка за гас ка Лозници
3	Изградња дистрибутивних цевовода до потрошача у планском обухвату
4	Изградња интерних саобраћајница
5	Озелењавање површина
6	Дефинисање зоне забрањене градње за становање у зони утицаја гасовода

Табела бр.9: Процена величине утицаја и просторних размера планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Планска решења	Циљеви стратешке процене утицаја на животну средину					
	Смањење степена незапослености	Унапређење економског развоја	Унапређење квалитета живота и здравља људи	Смањење емисије штетних гасова	Очување квалитета земљишта	Очување биодиверзитета и предела
1	1+ ; 0	1+ ; 0	1+ ; 0	2+ ; 0	- 1; 0	
2	1+ ; 0	1+ ; 0	1+ ; 0	2+ ; 0	- 1; 0	
3		1+ ; 0	1+ ; 0			
4		1+ ; 0	1+ ; 0		- 1; 0	
5			2+ ; 0			2+ ; 0
6			2+ ; 0	2+ ; 0		2+ ; 0

Горња табела представља приказ вредновања планских решења са аспекта заштите животне средине. Сваки процењени утицај је резултат вишекритеријумског вредновања појединачних планских решења на основне компоненте животне средине – ваздух, воду и земљиште. Извештај о стратешкој процени утицаја је дефинисао планска решења по областима, како је приказано. На овом нивоу плана није било могуће детаљно анализирати свако планско решење и непосредан утицај планираних активности на животну средину јер нису дефинисане све појединости везане за дато планско решење. У случајевима где је процењено да може доћи до негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите.

Вишекритеријумском анализом утицаја планских решења на животну средину констатовано је да имплементацијом највећег броја планских решења долази до побољшања основних карактеристика стања животне средине. Поједина планска решења могу у одређеној мери проузроковати деградацију просторних вредности подручја, уз обавезу да се приликом привођења простора предвиђеној намени строго примењују мере и правила заштите простора ради очувања у што већој мери природних и створених вредности на предметном подручју.

Удеси - акцидентне ситуације (цурење гаса, експлозије и пожари)

Акцидентне ситуације су ретки, нежељени и непредвидиви догађаји. Услед истицања веће количине гаса долази до емисије у ваздух загађујућих компоненти као што су: угљоводоници (метан,етан); угљенмоноксид (CO); азотмоноксид (NO); азотдиоксид (NO₂) и чађ. Искуства показују да су могући појединачни утицаји али да су могући и удружени утицаји. Утичу на људе и биљке.

У случају пожара – сагоревањем природног гаса у ваздух се емитује:

- Угљен-диоксид (CO₂) је гас који изазива ефекте стаклене баште и глобалног загревања, сагоревањем природног гаса ослобађа се двоструко мања количина угљен диоксида од оне која се ослобађа сагоревањем других фосилних горива:
- Азотни оксиди ((NO_x) заједно са сумпордиоксидом узрокују киселе кише,

сагоревањем природног гаса ослобађају се мање количине азотних оксида него сагоревањем других фосилних горива.

- Сумпор-диоксид (SO₂) – природни гас практично не производи сумпор диоксид.

Анализа опасности од удеса

Зоне опасности

Зоне угрожене експлозивном смешом на гасоводном систему су простор у коме се могу појавити запаљиве смеше при транспорту и ускладиштењу запаљивих гасова. У односу на степен избијања пожара и експлозије зоне опасности стандард SRPS N.S8.007 класификује на следећи начин:

– **зона опасности 0** – је простор, у коме је експлозивна атмосфера присутна стално или дужи период времена. То је простор око трајног извора опасности у коме технолошки процес дозвољава присуство експлозивних смеша у дужем временском периоду - *учесталост и трајање експлозивних смеша веома велика;*

– **зона опасности 1** – је простор, у коме је вероватно да ће се експлозивна смеша појавити у току нормалног процеса рада. То је простор око примарног извора опасности у коме у току нормалног рада, јер га технолошки процес дозвољава, (нпр. зона око одушка на гасним инсталацијама), *учесталост и трајање експлозивних смеша је очекивана;*

– **зона опасности 2** – је простор у коме није вероватно да ће се експлозивне смеше појавити у току нормалног технолошког поступка. То је простор око секундарног извора опасности у коме је учесталост настајања експлозивних смеша мало вероватна јер није предвиђена нормалним технолошким процесом, *учесталост појаве мало вероватна, а трајање експлозивних смеша веома кратка.*

У редовном режиму рада током технолошког поступка којим су испоштоване све прописане процедуре и мере безбедности, предметни гасоводни систем се сврстава у **зону опасности 2.**

Услови за настанак експлозије

Да би до експлозије могло да дође потребно је да постоје: експлозивна смеша и извор паљења. Уколико један од ова два предуслова изостане не може доћи до експлозије. Опасност од експлозије је својствена свим горивим гасовима када су помешани са ваздухом у одређеном односу. Природни гас образује експлозивну смешу са ваздухом само ако је његова концентрација у смеси (природни гас-ваздух) једнака или већа од одређене максималне вредности (доња граница експлозивности) или је једнака или мања од одређене максималне вредности (горња граница експлозивности). Природни гас са високим садржајем метана (какав се испоручује нашој земљи) има доњу границу експлозивности око 5%, а горњу границу око 15%, зависно од састава. То значи да је свака смеша природног гаса и ваздуха која садржи 5-15% природног гаса експлозивно опасна и може експлодирати при уношењу пламена или варнице.

Правилником о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса дефинисани су критеријуми за процену вероватноће настанка удеса, који не дефинишу вероватноћу контакта експлозивне смеше и извора паљења као фактор који утиче на степен угрожености гасовода и простора око њега. Таква процену није дефинисана ни Правилником о стандардима за противексплозивну заштиту.

На основу напред описаних зона опасности све док целокупни гасоводни систем према стандардима SPRS N.8.007 представља секундарни извор опасности у простору у коме се систем налази може се рећи да су у **малом степену угрожености**.

Од момента када било који део система испадне из нормалног режима рада и представља простор секундарног извора опасности простор где је вероватноћа контакта смеше природног гаса и ваздуха са извором паљења **реална**, простор у коме се тај део система налази прелази у **степен велике угрожености**.

Процена последица удеса

Могуће последице по живот и здравље људи и животну средину процењују су на основу података добијених анализом повредивости.

У овој фази на нивоу стратешке процене на основу расположивих података оне се могу посматрати у контексту историјског приступа – статистичких података других земаља на гасоводима оваквог или сличног типа. Прецизнија процена размера удеса ће бити предмет Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса који израђује Оператер. Такође ће бити могуће извршити у фази израде пројектне документације односно студије о процени утицаја.

МУП Републике Србије – Сектор за ванредне ситуације - Управа за превентивну заштиту, направио је: *Анализу и приказ статистичке експлозија земног гаса и тровања угљен-моноксидом на територији Републике Србије и Аутономне покрајине Војводине*.

Пожари и експлозије услед неправилног коришћења земног гаса (превасходно у индивидуалним домаћинствима) у току 2010. године су се догодили у 8 од 27 обухваћених градова у Србији. У тим удесима настрадалих и повређених било је укупно 7 људи. Од тровања угљен-моноксидом страдало је 3 људи. У истом периоду на територији Аутономне покрајине Војводине у 5 од 7 градова догодили су се пожари и експлозије услед неправилног коришћења гаса. Настрадалих и повређених у пожарима и експлозијама било је 4 а пострадалих и затрованих угљен-моноксидом 3.

Као најчешће узроке насталих пожара и експлозија као и тровања продуктима сагоревања (угљен-моноксид), МУП наводи:

- перфорација гасних инсталација,
- неодржавање гасних инсталација, уређаја и апарата према важећим прописима и упутству произвођача,

- неовлашћено коришћење гаса,
- нестручна монтажа и неовлашћено руковање гасним инсталацијама,
- неодржавање система за детекцију експлозивних гасова и пара и др.

У поменутиим пожарима и експлозијама људи су страдали услед ефеката експлозије (разарање ткива услед високог притиска и опекотина од топлотног таласа). При експлозији услед тренутног сагоревања смеше гаса и ваздуха ослобађа се топлотна енергија и поред топлотне енергије развија се значајан притисак. Висока температура и притисак изазивају разарајуће ефекте, који су праћени великим материјалним штетама а често и људском жртвама.

4.4. КУМУЛАТИВНИ И СИНЕРГИЈСКИ УТИЦАЈИ

На основу одредаба члана 15. Закона о стратешкој процени, стратешка процена обухвата и процену кумулативних и синергијских ефеката. Теоријски је могуће да се јаве интеракције међу мањим утицајима како планских решења, тако и појединачних објеката и активности на планском подручју. Примера ради, кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат (загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке).

Синергијски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја. Синергијски ефекти се најчешће манифестују код људских заједница и природних станишта.

Позитивни кумулативни и синергијски ефекти планских решења очекују се превасходно у погледу побољшања квалитета ваздуха. Инвестирање у изградњу инфраструктурних система (водоводна, канализациона и гасоводна мрежа) допринеће укупном побољшању заштите животне средине, и уопштено, здравља становништва.

Са друге стране, мањи негативни кумулативни ефекти који се могу очекивати реализацијом планских решења односе на могућност несавесног угрожавања природних вредности подручја (квалитета земљишта и станишта заједница) услед реализације изградње неопходних инфраструктурних садржаја.

5. ОПИС МЕРА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Заштита и унапређење квалитета животне средине оствариваће се спровођењем следећих мера.

Мере предвиђене законским и подзаконским актима

У мере предвиђене законима и другим прописима и стандардима подразумева се примена истих при пројектовању, примена норматива и стандарда код избора и набавке уређаја и опреме за предложени производни процес, као и примена свих мера у току изградње и експлоатације, које су дефинисане у општим техничким условима градње.

Мере из ове тачке обухватају и услове, које утврђују надлежни државни органи и организације код издавања одобрења и сагласности за изградњу објекта, извођење радова и употребу објекта, односно отпочињање процеса експлоатације објекта.

Важећи технички закони, нормативи и стандарди:

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10- УС, 24/11, 121/12, 42/13, 50/13, 98/13, 123/14, 145/14);
- Закон о експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима („Службени гласник СРС”, бр. 44/77, 45/85 и 18/89 и „Службени гласник РС”, бр. 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05);
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09 др.закон, 43/11-УС, 14/16);
- Закон о енергетици („Службени гласник РС“ бр. 145/14);
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10- исправка, 14/16);
- Закон о водама („Службени гласник РС”, број 30/10, 93/12, 101/16);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“ бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 36/09) и Закон о изменама и допунама Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 36/09);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС”, број 135/04);
- Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС“ број 101/05, 91/15, 113/17);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, број 36/09, 10/13);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС”, бр.36/09 и 88/10);
- Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС”, број 111/09, 20/15);
- Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16);
- Закон о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, бр. 111/09, 92/11, 93/12);
- Закон о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника („Службени гласник РС”, број 104/09);

- Уредба о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 114/08);
- Правилник о техничким условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гасоводима притиска већег од 16bar (Службени гласник РС 37/2013 и 87/2015),
- Правилник о енергетској дозволи (Службени гласник РС 15/2015),
- Правилник о садржини политике превенције удеса и садржини методологије израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса („Службени гласник РС“ број 41/10);
- Правилник о техничким нормативима за складиштење запаљивих и опасних материја („Службени лист СФРЈ“ бр. 14/80 и 9/81);
- Класификација експлозивних гасова и пара (SRPS NS. 8.003);
- Класификација материја и робе према понашању у пожару SRPS.Z.CO.005;
- Карактеристике опасних, запаљивих гасова, течности и испарљивих чврстих супстанци SRPS.Z.CO.010;
- Зоне опасности простора угрожених експлозивним смешама гасова и пара SRPS.N.S8.007.
- Интерна техничка правила за пројектовање и изградњу гасовода и гасоводних објеката на систему ЈП „Србијасгас“ (Нови Сад, октобар 2009.).

Техничко – технолошка заштита

- природни гас у цевоводу (гасоводу) мора да буде у затвореном технолошком процесу. Из постројења не сме да буде емисије угљоводоника, нити могућности њиховог испуштања, осим на местима која су предвиђена техничком документацијом;
- посебан прилог код пројеката треба да представљају мере противпожарне заштите и то код пројектовања, извођења и експлоатације. Посебни технички услови за изградњу електроинсталација (Ех заштита) објеката којима се врши транспорт и дистрибуција природног гаса, захтевају да се инсталације могу изводити само према пројекту одобреном од стране надлежне установе противпожарне заштите;
- пројекат заштите од пожара мора да садржи техничке и организационе мере, којима се спречава да се пожар на систему за транспорт гаса не пренесе на друге системе;
- заштита од пожара мора да буде дефинисана посебним Елаборатом заштите од пожара. Елаборатом треба да се предвиде све потребне грађевинске и техничке мере заштите од пожара у току експлоатације објекта;
- заштита објеката од атмосферског пражњења предвиђа се главним електро пројектом;
- на бази изведеног прорачуна, потребно је правилно димензионисање инсталације, регулационе и сигурносне арматуре уз примену важећих техничких норматива и стандарда;
- распоред регулационе и сигурносне арматуре треба правилно извршити, тако да инсталација буде осигурана од прскања услед неконтролисаног пораста притиска;
- цевна инсталација треба да буде стабилно постављена преко клизних и чврстих ослонаца, чиме је осигурана од дилатационих деформација. Инсталација треба да буде тако постављена да је онемогућено њено механичко оштећење;
- спајање инсталације треба да се врши одговарајућим наставцима, прикључцима и заваривањем, које врши атестирани варилац. Избор цеви мерне, регулационе и сигурносне арматуре је правилно извршен за ову врсту инсталације. Пројектом треба да

- се предвиди прописно испитивање инсталације на чврстоћу и непропусност;
- по завршеној монтажи инвеститору треба да се предају атести уграђене опреме, као и упутства за руковање и одржавање;
- потребно је предвидети премошћење прирубничких спојева, у циљу спречавања појаве статичког електрицитета;
- спољашње осветљење треба да буде са ефектима минималне дисперзије. У зони фрагилних екосистема није дозвољено коришћење вештачког осветљења у ноћним сатима;
- предвидети постављање одговарајућег броја противпожарних апарата за ручно гашење пожара као и потребних натписа упозорења. Сталну контролу концентрације експлозивних смеша вршити преносним гасним детектором;
- могућност регулације рада инсталације;
- најважнија мера која се предузима, за смањење вероватноће настанка пожара, или експлозије, је инсталисање заварних славина, која аутоматски затварају проток гаса уколико пад притиска у гасоводу пређе дозвољну границу;
- у току експлоатације гасне инсталације, инсталацијом могу руковати само обучена и за то овлашћена лица, инсталација се једино може користити у сврху за коју је намењена, односно за природни гас, и на њу се могу прикључити једино уређаји који су рађени за природни гас, потребно је обезбедити сталну контролу, над функционисањем инсталације и уређаја, као и потребне мере за заштиту од свих врста оштећења, у случају и најмање неисправности гасне инсталације, корисник је дужан да моментално обустави експлоатацију те гасне инсталације, све док се узрок неисправности не отклони.

Мере заштите ваздуха

а) током изградње објекта

- најзначајнији извор антропогеног загађења атмосфере током изградње овог објекта је емисија издувних гасова из механизованих средстава рада који учествују у изградњи објекта. Како се ради о само периодичном утицају ограниченог обима није потребно спроводити мере заштите животне средине осим у случају ако надлежне институције наложе другачије.

б) за време експлоатације објекта

- пуштањем објекта у рад и постизања устаљеног рада ових објеката, прописано је обавезно контролно мерење емисије једном годишње, осим ако инспекција не наложи другачије.
- предвидети одвођење димних гасова са критичних места на безбедну висину, како не би дошло до ширења и преноса загађујућих материја на велике удаљености.
- сагоревање гаса треба да буде потпуно како би било безбедно и по запослене и животну средину са емисијом штетних гасова NO₂ и CO₂ испод дозвољеног нивоа.
- у случају акцидента – пожара, или експлозије долази до загађења ваздуха, које се у том случају не може спречити нити смањити. С тога су неопходне превентивне мере, какао би се смањила вероватноћа акцидентних ситуација.

Мере заштите воде

а) током изградње објекта

– спречити уношење у воде опасних и отпадних штетних материја одговарајућим мерама за отицање воде-каналисањем, дренажањем или одвођењем црпним пумпама. Могуће негативне последице при изградњи објекта (проливање горива и других хемијских супстанци у воде; растурање амбалаже и сл.) спречити забраном, односно евакуацијом отпада са места настанка, као и санацијом загађене површине. – отпадне воде спроводити у постојећу канализациону мрежу или ако је то неизводљиво поставити мобилне санитарне системе.

– приликом испуштања отпадних вода (уколико је то потребно) мора се водити рачуна да се не прекораче максималне количине опасних материја у складу са законским регулативама.

б) за време експлоатације објекта

– слободно испуштање фекалних вода је строго забрањено. Евакуацију фекалних вода организовати преко прикључења ових објеката на канализациону мрежу или преко непропусних септичких јама;

– при било којем испуштању у водотокове мора се водити рачуна о максималним количинама опасних материја које се не смеју прекорачити у складу са законским регулативама.

Мере заштите земљишта

а) током изградње објекта

– дефинисати зоне утицаја и количине загађивача који могу доспети у земљиште и воду током изградње и експлоатације, и на основу тога утврдити мере и препоруке за коришћење земљишта. У разматрање узети појас и лево и десно од трасе.

– за формирање одлагалишта материјала и приступних и манипулативних саобраћајница потребно је одабрати површине на земљишту ниже категорије.

– површински слој хумуса на коме се налази вегетација посебно скидати, депоновати и обезбедити од разношења, а дубље слојеве одлагати на другу страну како би се при затрпавању ископа прво вратили материјали дубљих ископа, а потом површински слој. Рекултивацију земљишта и подизање тзв. „зелених појасева“ вршити аутохтоним врстама биљака уз вођење рачуна о погодним врстама и изгледу појасева у свему према условима надлежних институција. Ово се посебно односи на интервенције и захвате на местима где су сачувани екосистеми у свом изворном облику или мало измењеном облику.

– приликом ископа тла трасе планираног објекта за примопредају гаса и гасовода, потребно је грађевинске радове изводити када је тло довољно суво, како не би дошло до збијања и нарушавања структуре тла.

– извођач радова је дужан да, чврсти отпад који ће настати при изградњи, одложи на за то прописано место у складу са законском регулативом

– послове одржавања грађевинских машина и допуне горива не треба обављати у радној

зони а у случају да је то неопходно користити заштитне посуде. Плановима тј. пројектом организације радилишта, за сваку деоницу трасе треба да се дефинишу и обезбеде привремене локације за складиштење потребног грађевинског материјала и опреме, привремене локације за сакупљање комуналног отпада и њихову редовну евакуацију од стране локалних комуналних служби;

– уколико током извођења радова на припреми локације дође до хаваријског изливања горива, уља и других опасних и штетних материја и супстанци, неопходно је загађено земљиште евакуисати, на место и под условима надлежне комуналне службе и одмах извршити санацију терена;

– за извођење радова максимално користити постојеће путеве, стазе и већ коришћена подручја како се не би нарушавале природне површине;

– све складишне локације, одлагалиште, депоније и приступне путеве лоцирати удаљено од заштићених подручја, насеља и рекреативних зона;

– привремене путеве и пролазе који нису потребни за дугорочно одржавање затворити и вратити у стање које је одговарајуће околном коришћењу земљишта или у договору са органима локалне самоуправе;

– све завршне земљане радове треба ускладити са постојећим контурама (геопластиком) терена;

– боје, материјали и структура изграђених елемената треба да буде усклађена са околином;

– формирање одлагалишта материјала није дозвољено на територији или у близини заштићених природних добара.

б) за време експлоатације објекта

– на делу пољопривредних површина куда пролази гасовод препоручује се гајење култура са кратким кореном који не нарушава структуру земљишта око цеви. Високо растиње због последица које може изазвати корење на ужем подручју трасе треба бити одстрањено. Поред сече потребно је из земље у истом подручју појаса извадити све остатке корења из земље, како не би дошло до секундарног раста растиња;

– забрањено је трајно депоновање отпада уз трасу и у коридору, а нарочито у стамбених објеката;

– неопходно је предвидети редовну контролу ерозионих процеса и правовремено реаговати у смислу хитних интервенција на санирању проблема;

– омогућити раст дрвенасте флоре на 3м од гасовода, докле год није угрожен систем;

– слободно испуштање фекалних вода у земљиште је строго забрањено. Евакуацију фекалних вода организовати преко прикључења ових објеката на канализациону мрежу или преко непропусних септичких јама.

Мере заштите од буке и вибрација

а) током изградње објекта

– предвидети мере заштите за умањење ефекта буке током изградње на деоницама планираног гасовода у близини насеља (дозвољени ниво буке дању износи 65 dB, ноћу 55 dB), адекватном организацијом дневно-ноћних активности на градилишту;

– извођење радова није дозвољено у ноћним сатима у зони руралних и урбаних насеља.

б) за време експлоатације објекта

- инвеститор је у обавези да се придржава упутстава произвођача опреме која је димензионисана тако да не прелази законске оквире буке. Уколико ниво буке пређе дозвољену границу потребно је применити неку од мера за смањење буке.
- вибрације треба да се сведу на меру која не угрожава боравак и рад запослених, применом техничко–технолошких решења;

Мере заштите објекта у зони утицаја гасовода

- при пројектовању и конструкцији гасовода мора се водити рачуна о разреду заштитног појаса и у складу са тим потребно је применити техничке услове и нормативе за те разреде, у складу са законском регулативом. Потребно је информисати становништво о карактеристикама гасовода, дефинисати им неуобичајене појаве уз гасовод и обавестити их о дежурним телефонским бројевима;
- за рад на местима где је могућа појава експлозивне смеше, извођач мора да од инвеститора прибави Одобрење за извођење радова заваривања, резања и лемљења на привременим местима;
- при градњи гасовода употребљавати материјале и надzirати грађење у складу са прописима и нормама;
- спровести додатне мере заштите (употреба заштитне цеви и сл.) на свим местима проласка гасовода испод, изнад или у непосредној близини комуналних инсталација. Извођач радова мора да води рачуна да у току извођења радова не оштети друге комуналне инсталације, чији подаци не постоје, или нису прецизно унети у катастар подземних инсталација;
- постављањем одговарајућих ознака и знакова опасности, Инвеститор ће остварити заштитни појас и на тај начин обезбедити место тренутних радова на гасоводу;
- полагање гасовода испод саобраћајница и тротоара извести у што краћем временском року;
- у зони извођења радова обезбедити што мање ремећење саобраћајног режима, а радове на траси изводити тако да се не угрози безбедност саобраћаја;
- обезбедити максимално визуелно уклапање спољног изгледа надземних објекта у постојећи амбијент (фасаде, кровни покривачи, ограде);
- потребно је предузети мере заштите становништва од удеса на траси гасовода и око ње (постављање заштитних ограда, пешачких прелаза и пролаза на местима где је то потребно);
- потребно размотрити проблем акцидентних ситуација у периоду изградње и експлоатације када се врши транспорт хемијских запаљивих, експлозивних и на други начин опасних или штетних материја и дефинисати одговарајуће поступке и мере за заштиту људи, животне средине, превенцију акцидента и умањење негативних ефеката у случају истих.

Организационе мере заштите и мониторинга животне средине

Организационе мере заштите треба да су регулисане интерним актима предузећа који су урађени у сагласности са важећом законском регулативом, која прописује област

заштите животне средине.

За обезбеђивање еколошке безбедности у свим етапама реализације пројекта неопходно је да се врши еколошки мониторинг.

Еколошким мониторингом контролисаће се утицај објекта примопредајне станице за гас на различите компоненте природне средине а истовремено моћи ће се благовремено спречити или локализовати негативан утицај опасних природних и техногених – природних процеса заштите природе.

Предвиђају се следеће фазе спровођења еколошког мониторинга:

- мониторинг у периоду изградње (грађевински мониторинг);
- мониторинг у периоду експлоатације.

У сврху тога потребно је организовати пунктове контроле и специјална структурна одељења службе еколошког мониторинга чији су задаци надзор извођења пројектних решења и праћења мера заштите природе у процесу целог периода техногеног утицаја, изазваног вршењем радова.

Формирају се пунктови контроле који представљају делове територије на терену, намењене за периодично узорковање, вршење надзора природне средине или процеса.

На тим местима врши се редовно мерење и надзор, прикупљање и примарна обрада података о изворима избацивања и изливања, о еколошким параметрима контролисаних компонената природне средине. Мерења се врше по могућности мобилним еколошким лабораторијама или средствима ангажованих акредитованих хемијских лабораторија за испитивање различитих параметара животне средине (микробиолошких показатеља воде за пиће, отпадних вода, контролу средине).

Мере превенције, приправности и одговорности на удес

– при раду са гасовима треба бити обазрив, јер се манипулација са природним гасом убраја у делатности са повећаном опасности, имајући у виду његове хемијске и физичке особине, као што су запаљивост и експлозивност. Пожари, експлозије и друге несреће, углавном настају услед нестручног руковања инсталацијама и недовољног познавања особина природног гаса. Апсолутно правило за подручје примене и рада са гасом је: "забрана пушења".

Основне мере елиминисања пожарних опасности и пожара

– основне мере елиминисања пожарних опасности и пожара ће се спровести кроз формирање дежурних диспечерских центра и дежурних екипа. Дежурни диспечерски центар треба да ради непрекидно 24 часа и да располаже одговарајућим средствима везе, преко којих прима и шаље информације везане за рад и пожарне опасности на гасоводу, на потребна места. Дежурни радник у центру, поред осталог, има следеће дужности:

- да од радника гаснотранспортне компаније, грађана, јавног органа, или било ког

другог извора прими информацију, која се односи на функционисање гасовода. При томе, радник посебно треба да води рачуна да сазна што више података, важних за предузимање потребне интервенције. Ту се пре свега мисли на тачну адресу места акцидента и врсту акцидента;

- да, уколико је то могуће, изврши проверу примљене информације;
- да у сваком тренутку има при руци списак чланова дежурне екипе са тачним бројевима телефона сваког члана, како би у сваком тренутку могао да их позове на интервенцију;
- да расположивим средствима везе позове чланове дежурне екипе, пренесе им добијене информације и упути их на место акцидента;
- да расположивим средствима везе, уколико је то потребно, позове ватрогасну јединицу, која је најближа месту акцидента;
- да ватрогасној јединици коју је позвао да потребне информације, а то су:
 - тачну адресу на којој је потребно извршити интервенцију;
 - врсту потребне интервенције;
 - ознаку секције гасовода у којој је потребно извршити интервенцију;
 - прилазне путеве месту интервенције.
- да, уколико се ради о пожару, о томе обавести органе унутрашњих послова, истражни орган, инспекцију и ако је потребно службу хитне помоћи;
- да о насталој ситуацији обавести одговорне руководиоце из своје радне организације.

Основни задатак дежурне екипе, у ситуацији удеса или пожара на гасоводу, је да:

- прекине доток природног гаса на место акцидента, затварањем секцијских вентила;
- елиминише узроке пожарне опасности, уколико за то постоје услови;
- пружи потребну помоћ ватрогасној јединици, која је позвана на интервенцију.

Мере за отклањање последица удеса, односно санације

После акцидента – пожара, или експлозије последице се отклањају као и после сваког пожара који није изазван упалом природног гаса: врши се санација оштећеног дела гасовода, уклањају се изгорели објекти, високо растиње и слично и одвозе на за то намењену депонију.

Мере санације, у смислу ремедијације земљишта, пречишћавање вода и слично, нису потребне, јер природни гас, као и продукти његовог сагоревања не угрожавају поменуте медије.

Мере заштите за спречавање и ублажавање последица могућих еколошких несрећа

- под мере заштите за спречавање последица могућих еколошких несрећа спадају све претходно наведене мере, од оних које треба да се испоштују при пројектовању и грађењу објекта, па до оних при редовном одржавању;
- ублажавање последица могућих еколошких несрећа се постиже добро организацијом, ажурношћу и изградом Плана заштите од пожара са планом интервенције за дату деоницу гасовода. Такав План се даје на мишљење МУП-у, Управи за спасавање и ПП заштиту и уколико њихови стручњаци дају позитивно мишљење на План, онда се

примерци тог плана достављају надлежним ватрогасним службама, које у случају потребе могу ефикасно да интервенишу;

– процена опасности, односно ризика од удеса, обухвата идентификацију могућих опасности од удеса, утврђивање механизма његовог настанка и развоја и сагледавање могућих последица. Потребно је размотрити проблем акцидентних ситуација, како током изградње објекта тако и у периоду експлоатације и дефинисати одговарајуће поступке и мере заштите животне средине, превенцију акцидента и умањење негативних ефеката у случају истих.

Техничке мере

Техничке мере (и пројектоване) се спроводе од тренутка пројектовања, одговарајућим техничким решењима превазилажења конфликтних услова на терену (геолошки услови, мочварни, водоплавни терени), потом правилним димензионисањем гасовода и свих објеката и компонената гасног система, па до избора технологије и опреме по највишим светским стандардима. Пројектна документација мора трајно да се чува.

Сваки део опреме за изградњу од челичних цеви за високе притиске па до најситнијег дела опреме морају да задовољавају највише индустријске стандарде са обавезним атестима. На цевима је обавезна ултразвучна и друга провера свих варова, на терену. Пре пуштања у рад цевоводи се морају хидраулички проверити. На челичним гасоводима се спроводе и мере заштите од корозије прематима и катодном заштитом. Ригидна провера је потребна на свим компонентама система.

Додатне техничке мере се спроводе током целог периода експлоатације а подразумевају:

- редовно испитивање, провера исправности уређаја и инсталација на сваком сегменту система у складу са прописима и стандардима;
- квалитетно одржавање свих елемената система, редовне ремонте;
- одоризацију и детекцију гаса;
- перманентни мониторинг- визуелне контроле опреме, сигурности постројења у свим фазама рада, посебно на местима или зонама где се могу десити хаварије и откази на систему (трајни извори, примарни извори, секундарни извори);
- забрану приступа нестручним и неовлашћеним лицима;
- редовну проверу и одржавање табли забране и упозорења.

Мере безбедности и здравља на раду

Систем заштите и безбедности подразумева сталну контролу радне дисциплине запослених у обављању рада а односи се на:

- обавезне програми обуке „најбоље праксе“ и контроле обучености запослених у било ком аспекту пословања;
- стриктно придржавање прописаних радних процедура;
- упознавање (обука) радника са опасностима у току рада, односно процедурама у случају удеса;

- послове могу да обављају само обучена лица, за редовни технолошки поступак као и поступање у случају акцидента;
- запослени се морају упознати са опасностима од пожара и експлозија на радном месту, мерама заштите, употребом средстава и опреме за гашење пожара, поступком у случају пожара као и са одговорношћу због не придржавања наложених и прописаних мера заштите од пожара;
- најмање једном у три године мора се вршити обука свих запослених из области заштите од пожара и најмање једном у току године мора се вршити практична провера знања.

Одговор на удес

- оператер је обавезан да Планом заштите од удеса дефинише и поступке одговора на удес. Поступци одговора на удес почињу да се спроводе од првог тренутка уочавања ситуација које нису саставни део редовног технолошког процеса и које практично представљају акцидентне ситуације, нпр. неконтролисано цурење гаса.

Одговор на почетне удесне ситуације спроводе дежурне екипе и то:

- обавештавање свих организационих структура екипа за случај удеса;
- прекид дотока природног гаса на место акцидента затварањем вентила на за то предвиђеним секцијама;
- уклањање могућности избијања пожара или санација почетног пожара уколико постоје услови;
- помоћ ватрогасним јединицама у санирању пожара;
- евакуација људи из зоне потенцијално угрожене експлозијом на безбедно одстојање.

Мере које се спроводе у постудесним ситуацијама односе се на обнављање радне и животне средине поправке и реконструкцију свих инсталација страдалих у удесу и успостављање безбедног наставка рада система. Мере заштите животне средине односе се на санације терена страдалих у пожару: заштиту земљишта од ерозије; обнављање вегетације и станишта; пошумљавање.

Систем информисања и образовање

- едукација јавности је од изузетне важности јер статистички подаци иностраних земаља указују да је највећи број удеса на гасоводима више од 60% настао штетама изазваним од „трећег лица“, услед механичког оштећења цеви приликом копања јама или ровова у непосредној близини. Образовни програми како заштите и безбедности трасе гасовода као и свих инсталација и сигнализације које је прате тако и заштите живота и здравља људи, треба да се фокусирају на едукацију и упозорења о опасностима од недозвољених ископавања у непосредном појасу заштите коридора гасовода;
- искуства других земаља указују да су у програм информисаности јавности о „доброј пракси“ очувања система безбедности, укључени сви медији телевизија, радио и штампа и штампане поруке-директне поште и школског материјала, јавне презентације;

– важно је да пољопривредници и комуналне службе буду упознати са ограничењима у заштитним коридорима и други мање информисани буду упознати са значајем очувања свих гасних компонената на траси гасовода као што су одушци, луле, табле упозорења.

6. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Према члану 16. Закона о СПУ Извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекте заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

У детаљнијој планској разради, организацији и уређењу (што се ради на нивоу плана детаљне регулације) неопходно је извршити вредновање капацитета простора у односу на одговарајуће делатности и активности која се планирају на њему. На тај начин ће се извршити еколошка валоризација простора и прописати мере којима се у потпуности мора обезбедити заштита околине од загађења.

Приоритетне активности у наредном периоду треба усмерити ка изради Студија о процени утицаја за ону пројектну документацију за коју је према законској регулативи предвиђена израда процене утицаја на животну средину. На тај начин, комплексном валоризацијом могућих утицаја будућих привредних, пословних и комерцијалних објеката на животну средину оцениће се оправданост и могућност реализације таквих комплекса са аспекта заштите животне средине.

У поступку даље разраде планског документа, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину (*"Сл. гласник РС", бр.135/04 и 36/09*) и Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину (*"Сл. гласник РС", бр.114/08*) инвеститори су дужни да се обрате надлежном органу за послове заштите животне средине који ће одлучити о потреби израде Процене утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби израде или ослобађању од израде студије Процене утицаја.

Као обавезујућу ствар, а на основу Закона о процени утицаја на животну средину, потребно је истаћи следеће:

- Инвеститор не може приступити извођењу пројекта тј. радовима без спроведеног поступка процене утицаја и добијене сагласности надлежног органа на студију о процени утицаја
- Инвеститор за чије се планиране објекте и активности може захтевати процена утицаја мора поднети захтев за одлучивање о потреби процене утицаја надлежном органу, и
- Студија о процени утицаја је саставни део документације потребне за прибављање дозволе или одобрења за почетак извођења пројекта (изградња, извођење радова, промена технологије, промена делатности и друге активности).

Поступак процене утицаја на животну средину је потребно спровести по фазама у поступку процене утицаја како је то прописано Законом.

7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у поменутом Плану детаљне регулације могле успешно имплементирати у пракси. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана садржи, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04 и 88/10), следеће ставке:

1. опис циљева плана и програма;
2. индикаторе за праћење стања животне средине;
3. права и обавезе надлежних органа; и
4. поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

Програм праћења стања животне средине може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине.

7.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА И ПРОГРАМА

Опис циљева Плана, општих и посебних, детаљније је наведен у поглављу IV овог Извештаја па ће се више пажње посветити циљевима Програма праћења стања животне средине.

Основни циљ формирања мониторинг система је да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности у простору чиме се ствара могућност за њеним рационалним управљањем.

Према Закону о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр.135/04 и 36/09), јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са овим и посебним законима. Према члану 69. наведеног Закона, циљеви Програма праћења стања животне средине били би:

- обезбеђење мониторинга,
- дефинисање садржине и начина вршења мониторинга,
- одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга,
- дефинисање мониторинга загађивача,
- успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача, и
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

Мониторинг животне средине има за циљ да се на основу прикупљених података идентификованог стања обезбеди:

- надзор и контрола доследног спровођења пројектованих решења, међународних стандарда и легислативе за дату област;
- обезбеђење примене и спровођења мера предвиђених пројектом за ублажавање негативних ефеката, идентификованих проценом утицаја;
- процена и провера оних утицаја, где постоје потенцијалне тешкоће да се идентификује размере утицаја;
- предлог нових мера за корекцију одступања од утицаја који су првобитно идентификовани или за било који нови утицај који се може појавити;
- прикупљање корисних податке за будуће пројекте који се могу десити у неким сличним областима;
- идентификација контролних мере на локацији, укључујући посебан систем контроле везано за учесталост мониторинга, и када га треба применити,
- идентификација лако мерљивих индикатора који су репрезентативни за одабрани систем;
- провера усклађености одговарајућих мера контроле кроз усаглашеност са законском регулативом и стандардима заштите животне средине.

Пројекат заштите и мониторинг план ће отуда укључити цео сет упутстава за:

- проучавање и анализу потенцијалних утицаја на све сегменте животне средине који морају бити праћени;
- дефинисање и одабир параметара за мерење интензитета утицаја;
- методе мерења или процене;
- учестаности мониторинга на локацији и околини;
- одређивање и вршење редовног надзора;
- начин прикупљања, обраде и чувања података, извештаја и корективних акционих процедура.

Организационе мере подразумевају и формирање тима стручњака различитих профила који ће спроводити мониторинг како над применом обавезне законске регулативе и стандарда, спровођења пројектних решења тако и утицаја и последица решења и радова на околину.

За исправну примену плана заштите и мониторинга такође је неопходно да сви запослени на локацији буду свесни одговорности коју имају на плану заштите и безбедности а који су везани за извршавања њихових обавеза и задатака у складу са строгим стандардима оперативних процедура.

У складу са специфично различитим карактеристикама утицаја, експозицијом и потенцијалним последицама, праћење нежељених ефеката - еколошки мониторинг ће се спроводити у две фазе: а) у фази изградње-утицаји грађевинских активности; б) у фази експлоатације гасног система.

7.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг стања животне средине се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине које обухвата праћење природних фактора, односно промена стања и карактеристика животне средине.

Имајући у виду просторни обухват плана и могућа загађења, систем мониторинга се, пре свега, односи на следеће показатеље:

- успостављање мреже мерних места за мерење имисије, у циљу праћења степена загађености ваздуха на посматраном подручју
 - редовно мерење емисије,
 - контролу спровођења санитарне заштите у подручјима непосредне, уже и шире зоне заштите водоизворишта,
 - праћење квалитета земљишта контролом његовог загађивања,
 - успостављање мерних места у циљу праћења нивоа буке,
 - праћење опасних, отпадних и штетних материја, и
 - сталну урбанистичко-грађевинску контролу лоцирања и изградње објеката.
- **Мониторинг систем за контролу квалитета ваздуха**

Проучавање и праћење квалитета ваздуха има за циљ контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Контрола квалитета ваздуха се остварује системским мерењем имисије, праћењем и истраживањем утицаја квалитета ваздуха на животну средину и извештавањем о резултатима мерења, праћења и истраживања. Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије и критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података ("Сл. гласник РС", бр. 54/92, 30/99,19/06), дате су смернице истраживања, праћења и утврђивања општег стања загађености ваздуха у насељеним местима и ненасељеним подручјима. На основу обављених анализа утврђује се стање и трендови на основу којих се предузимају одговарајуће мере заштите ваздуха.

Правилником је дефинисан квалитет ваздуха на основу добијених дуготрајних (просечних) и краткотрајних (високих) вредности загађености ваздуха различитим полутантима. Наведеним Правилником утврђене су загађујуће материје за које се обавља систематско и континуално праћење, при чему је посебан акценат стављен на типичне загађујуће материје.

На основу Закона о заштити животне средине, постројења која представљају извор емисија и загађивања животне средине дужна су да, у складу са Законом, преко надлежног органа, организације или овлашћене организације:

- обављају мониторинг емисије;
- обезбеђују метеоролошка мерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику или јединицу локалне самоуправе;

- учествују у трошковима мерења емисије у зони утицаја, по потреби; и
- прате и друге утицаје своје активности на стање животне средине.

Загађивач мора да планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга емисије, као и за друга мерења и праћења утицаја својих активности на животну средину. Мерење емисије обезбеђује се на основу Правилника о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података.

- *Мониторинг систем за контролу квалитета земљишта*

У циљу утврђивања количина опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање, врши се испитивање пољопривредног земљишта и воде за наводњавање, и то у складу са Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање, и по програму који доноси Влада РС.

Испитивања опасних и штетних материја у пољопривредном земљишту и води за наводњавање обавља организација коју овласти министарство надлежно за послове пољопривреде. Овлашћена организација дужна је да обавештава то Министарство о резултатима испитивања.

Испитивање плодности земљишта и утврђивање квалитета вештачких ђубрива врши се по условима, на начин и по методама утврђеним посебним прописом који доноси министарство надлежно за послове пољопривреде. Плодност земљишта испитује се сваке пете године. Ова испитивања може да обавља организација коју за то овласти министарство надлежно за послове пољопривреде.

- *Мониторинг буке*

Ниво буке у животној средини се контролише системским мерењем буке које обезбеђује општина, односно град. Мерење буке могу да обављају овлашћене стручне организације у складу са Правилником о дозвољеном нивоу буке у животној средини. Истим Правилником прописани су највиши дозвољени нивои буке у насељеним и ненасељеним подручјима.

7.3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине, она произилазе из Закона о заштити животне средине, односно чланова 69-78. овог Закона. Према наведеним члановима, права и обавезе надлежних органа су:

- Влада доноси програм мониторинга за период од две године,
- Јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у сагласности са програмом Владе,
- Република и јединица локалне самоуправе обезбеђују финансијска средства за обављање мониторинга,
- Влада утврђује критеријуме за одређивање броја места и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података.
- Мониторинг може да обавља само овлашћена организација. Министарство прописује ближе услове које мора да испуњава овлашћена организација и одређује овлашћену организацију по претходно прибављеној сагласности министра надлежног за одређену област.
- Влада утврђује врсте емисије и других појава које су предмет мониторинга загађивача, методологију мерења, узимања узорака, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података,
- Државни органи, односно организације и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке из мониторинга достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин,
- Влада ближе прописује садржину и начин вођења информационог система, методологију, структуру, заједничке основе, категорије и нивое сакупљања података, као и садржину информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност,
- Информациони систем води Агенција за заштиту животне средине,
- Министар прописује методологију за израду интегралног катастра загађивача, као и врсту, начине, класификацију и рокове достављања података,
- Влада једанпут годишње подноси Народној скупштини извештај о стању животне средине у Републици,
- Надлежни орган локалне самоуправе једанпут у две године подноси скупштини извештај о стању животне средине на својој територији,
- Извештаји о стању животне средине објављују се у службеним гласилима Републике и јединице локалне самоуправе.

Државни органи, органи локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга емисије и емисије, као и мерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи, у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима. Такође, јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са овим законом.

8. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Сврха стратешке процене утицаја на животну средину је благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на стратешком нивоу планирања и програмирања, на принципима одрживог развоја. Стратешка процена се у међународној пракси афирмише доношењем EUDirective 2001/42/EC о процени утицаја на животну средину планова и програма. Доношењем сета закона о заштити животне средине, крајем 2004. године стратешка процена утицаја је уведена у домаћу праксу планирања и програмирања. С обзиром да је релативно кратак период у примени стратешке процене, постоји низ проблема и ограничења, као и утврђивања оптималног методолошког обрасца и приступа. У пракси су у примени 2 основна обрасца: (1) технички и (2) планерски. Технички приступ у основи користи прилагођену методологију процена утицаја пројеката, док се у планерском приступу претежно користе квалитативне – експертске методе из разлога што су планови сложенији од пројеката, баве се стратешким питањима и имају мање детаљних информација о животној средини, заснивају на концепту одрживог развоја и обухватају друштвена и економска питања, планирају се тзв "непланабилни процеси" који имају виши степен ентропије, тако да није могуће применити математичке моделе у потпуности и са одговарајућим степеном поузданости и учешће већег броја заинтересованих страна и јавности даје процесу стратешке процене специфичан карактер, јер је потребно да се резултати на разумљив начин представе разним друштвеним групама и другим учесницима у процесу израде и доношења.

Схематски приказ односа стратешке процене утицаја и процене утицаја и нивоа одлучивања

У том смислу, у пракси стратешке процене користе се најчешће експертске методе као што су: контролне листе и упитници, матрице, мултикритеријумска анализа, просторна анализа, SWOT анализа, Делфи метода, оцењивање еколошког капацитета, анализа ланца узрочно-последичних веза, процена повредивости, процена ризика, итд. Заједничка техника различитих метода представљају матрице утицаја којима се испитују промене које би изазвала имплементација плана и изабраних варијанти (укључујући и ону да се план не примени). Матрице се формирају успостављањем међусобних односа између циљева плана, планских решења и циљева стратешке процене са одговарајућим индикаторима. За потребе ове процене примењена је

методологија процене која је развијана у домаћој пракси у протеклом периоду и која је углавном у сагласности са новијим приступима и упутствима за израду стратешке процене у Европској Унији^{1, 2}.

Процена је извршена коришћењем аналитичке методе стручног мишљења и поређења са другим, сличним врстама утицаја на животну средину. Коришћене су опште научне методе³, као и прилагођене методе, технике и модели за потребе обављања стратешких процена. За прелиминарне процене могућих утицаја у аналитичком поступку, коришћено је Упутство ЕУ о процени утицаја пројеката на животну средину.

Општи методолошки поступак који је коришћен приликом израде ове стратешке процене и припреме Извештаја о стратешкој процени састоји се из неколико општих фаза и то:

- (а) скрининг – дефинисања садржаја стратешке процене,
- (б) скопинг – дефинисања обима стратешке процене,
- (в) дефинисање кључних (битних) промена,
- (г) процена у ужем смислу,
- (д) предвиђање последица,
- (ђ) одређивање мера,
- (е) контрола и ревизија,
- (ж) имплементација.

Опште тешкоће приликом израде стратешке процене могу се класификовати у неколико група и то:

- (а) организационо - управљачке тешкоће – не постоји потпуни институционални оквир надлежан за послове заштите животне средине, што за последицу има да не постоји организован систем мерења и мониторинга;
- (б) кадровске – не постоји довољан број стручњака који би својим стручним радом допринео развоју система заштите животне средине;
- (в) материјално – финансијске који се огледа у чињеници да се у планско подручје нису издвајала неопходна финансијска средства у циљу одрживог развоја сеоских насеља.

9. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Члан 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему плана обезбеђује учешће јавности у разматрању извештаја о стратешкој процени (члан 19). Орган надлежан за припрему плана

1 A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive, Office of the Deputy Prime Minister, London, UK, September 2005

2 James E., O. Venn, P. Tomilson, Review of Predictive Techniques for the Aggregates Planning Sector, TRL Limited, Berkshire, UK, March 2004

3 Методе анализе и синтезе, индукција и дедукције, компаративни метод, историјски метод, картографски метод.

обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења плана.

Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања Плана детаљне регулације. Орган надлежан за припрему плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења изјављених у току јавног увида и јавне расправе о плану. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из прилога II закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на извештај о СПУ у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање. После прикупљања и обраде свих мишљења орган надлежан за припрему плана доставља Нацрт Плана детаљне регулације заједно са извештајем о СПУ надлежном органу на одлучивање.

План дет.регулације (ПДР)	Стратешка процена утицаја (СПУ)
НацртПДР	Извештај о СПУ (ИСПУ)
Стручна контрола ПДР	Стручна контрола ИСПУ + Мишљење органа и организација
Јавни увид ПДР	Учешће јавности
Извештај о јавном увиду	Извештај о учешћу надлежних органа и јавности
	Оцена извештаја о СПУ
Доношење ПДР	Сагласност на извештај о СПУ

Графикон: Схема поступка одлучивања о Извештају о СПУ

10. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Заштита животне средине у Плану детаљне регулације разматрана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину предметног плана је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире (границе) дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности.

Резимирајући утицаје плана на животну средину и елементе одрживог развоја може се констатовати да ће већина утицаја планских решења имати позитиван утицај на конкретан простор. Негативни утицаји које је могуће очекивати реализацијом планских решења потребно је детаљно размотрити израдом Процена утицаја на животну средину појединачних пројеката. Да би се овакви утицаји свели у оквире који неће оптеретити капацитет простора, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја на животну средину.

У варијанти да се План детаљне регулације не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код готово сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја. У варијанти да се ПДР имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју посматране територије ако се план не би имплементирао.

Извештај о стратешкој процени утицаја који се радио за ниво ПДР-а не може дати експлицитне одговоре на прихватљивост појединих планских решења. Таква планска решења морају се разрађивати и детаљно оцењивати приликом израде пројектне документације и студија оправданости. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у оквиру Процена утицаја појединачних објеката и пројеката на животну средину.

Анализирајући План детаљне регулације у целини, као и појединачна планска решења, на основу евалуације значајних утицаја може се закључити да имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима (локалитетима, трасама) планског подручја на коме се реализују одређена планска решења. У случајевима где је процењено да може доћи до потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.